

Riksdagens arbetsformer, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas totalt 85 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2007 och 2008. Motionsyrkandena gäller främst frågor om riksdagens arbetsformer i olika avseenden. Andra motionsyrkanden gäller inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd samt vissa andra frågor avseende statsrådstjänsten.

Utskottet anser att samtliga motioner bör avslås. I betänkandet finns fyra reservationer (v, mp) och fyra särskilda yttranden (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 17	5
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Riksdagens arbetsformer	7
Kammaren	7
Utskotten	9
Motionsinstitutet	11
Interpellationsinstitutet	16
Frågor avseende riksmötets öppnande	20
Frågor avseende riksdagsuppdraget	23
Riksdagsgruppernas ställning och det ledamotsnära stödet	28
Lobbning	32
Frågor med anknytning till riksdagens förvaltning	34
Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd	36
Vissa andra frågor avseende statsrådstjänsten m.m.	40
Tidskarantän för statsråd	40
Införskaffande av regeringståg	42
Motionsförslag behandlade i förenklad ordning	43
Reservationer	44
1. Politisk mobbning, punkt 8 (v)	44
2. Lobbning, punkt 11 (mp)	44
3. Översyn av ersättningar till riksdagsledamöter och statsråd, punkt 14 (v)	45
4. Tidskarantän för statsråd, punkt 15 (mp)	46
Särskilda yttranden	47
1. Motionsinstitutet, punkt 4 (mp)	47
2. Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd, punkt 13 (mp)	47
3. Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd – jobbskatteavdraget, punkt 13 (s)	48
4. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 17 (v)	48
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	49
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	49
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	54

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ledamöternas placering i kammaren

Riksdagen avslår motion 2008/09:K351.

2. Modernisering av voteringsförfarandet

Riksdagen avslår motion 2008/09:K379.

3. Utskottsindelningen

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K346, 2007/08:Kr204 yrkande 11, 2008/09:K231 yrkande 1, 2008/09:K241, 2008/09:K354 och 2008/09:K378.

4. Motionsinstitutet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K272, 2007/08:K294 och 2007/08:K403.

5. Interpellationsinstitutet

Riksdagen avslår motion 2007/08:K208.

6. Frågor kring riksmötets öppnande

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K244 och 2007/08:K343.

7. Frågor kring riksdagsuppdraget

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K381, 2007/08:K418 yrkandena 2 och 3, 2008/09:K355 yrkande 1 och 2008/09:K391.

8. Politisk mobbning

Riksdagen avslår motion 2008/09:K401.

Reservation 1 (v)

9. Riksdagsgruppernas ställning

Riksdagen avslår motion 2008/09:K382 yrkandena 1–3.

10. Det ledamotsnära stödet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K341, 2008/09:K355 yrkande 2 och 2008/09:K381.

11. Lobbning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K317, 2007/08:K326 och 2007/08:K340.

Reservation 2 (mp)

12. Frågor med anknytning till riksdagens förvaltning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K265 yrkande 1, 2007/08:K401, 2007/08:K408, 2007/08:K409, 2008/09:K294, 2008/09:K312, 2008/09:K324 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:K337.

13. Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K225, 2007/08:K271 yrkandena 1 och 2, 2007/08:K322 yrkandena 1 och 2, 2007/08:K366 yrkandena 1 och 2, 2007/08:K414 yrkandena 1 och 2, 2008/09:K205, 2008/09:K209, 2008/09:K290 och 2008/09:K394.

14. Översyn av ersättningar till riksdagsledamöter och statsråd

Riksdagen avslår motion 2007/08:K363.

Reservation 3 (v)

15. Tidskarantän för statsråd

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K278 och 2007/08:K368.

Reservation 4 (mp)

16. Införskaffande av regeringståg

Riksdagen avslår motion 2007/08:K415.

17. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 17 februari 2009

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Margareta Cederfelt (m), Andreas Norlén (m), Stefan Tornberg (c), Yilmaz Kerimo (s), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Karl Sigfrid (m) och Tone Tingsgård (s).

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 17

Motion	Motionärer	Yrkanden
17. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning		
2007/08:K204	Rolf Gunnarsson (m)	
2007/08:K209	Rolf Gunnarsson (m)	
2007/08:K215	Marianne Berg m.fl. (v)	
2007/08:K218	Eva Flyborg (fp)	
2007/08:K224	Ulf Holm (mp)	
2007/08:K289	Mats G Nilsson (m)	
2007/08:K300	Max Andersson och Helena Leander (båda mp)	1 och 2
2007/08:K312	Anna Kinberg Batra m.fl. (m, c, fp, kd)	
2007/08:K325	Aleksander Gabelic (s)	
2007/08:K348	Anne Marie Brodén (m)	
2007/08:K411	Anna Tenje (m)	
2007/08:K416	Walburga Habsburg Douglas och Elisabeth Svantesson (båda m)	2
2007/08:K418	Karla López (mp)	1
2007/08:A330	Lars Ohly m.fl. (v)	7 och 8
2008/09:K204	Rolf Gunnarsson (m)	
2008/09:K216	Eva Flyborg (fp)	
2008/09:K218	Marianne Berg m.fl. (v)	
2008/09:K225	Marianne Berg m.fl. (v)	1 och 2
2008/09:K244	Anna Kinberg Batra m.fl. (m, c, fp, kd)	
2008/09:K299	Fredrik Lundh (s)	
2008/09:K326	Cecilia Wikström i Uppsala (fp)	
2008/09:K355	Solveig Hellquist (fp)	3
2008/09:K357	Lage Rahm m.fl. (mp)	1 och 2
2008/09:K375	Cecilia Wigström i Göteborg och Karin Granbom Ellison (båda fp)	2
2008/09:A290	Josefin Brink m.fl. (v)	7 och 8

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas totalt 85 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2007 och 2008. Motionsyrkandena rör ledamöternas placering i kammaren, modernisering av voteringsförfarandet, utskottsindelningen, motionsinstitutet, interpellationsinstitutet, frågor kring riksmötets öppnande, frågor kring riksdagsuppdraget, riksdagsgruppernas ställning, det ledamotsnära stödet, lobbning, frågor med anknytning till riksdagens förvaltning, inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd, tidskarantän för statsråd och införskaffande av regeringståg. Härtill kommer motionsyrkanden som rör frågor som under innevarande mandatperiod har behandlats av utskottet i betänkande 2006/07:KU4 Riksdagens arbetsformer. Det gäller jämställdhetsfrågornas behandling i riksdagen, teckentolkning av riksdagens frågestunder, EU-flagga m.m. i plenisalen, riksdagsledamöters bisysslor, tjänstledighet från riksdagsuppdraget, riksdagsledamöters arvode, inrättande av riksdagshörna i Luleå och inrättande av ett stillhetsrum för ledamöter och tjänstemän i riksdagen. Motionsyrkanden som rör dessa frågor behandlas i betänkandet i förenklad ordning.

Riksdagsstyrelsen har i en framställning lagt fram förslag till ändringar i bl.a. riksdagsordningen och lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen (framst. 2008/09:RS1). Framställningen behandlas av utskottet under våren i ett annat betänkande (bet. 2008/09:KU14). I det betänkandet behandlas även ett par motioner från allmänna motionstiden 2007 som har samband med de frågor om riksdagens arbetsformer som behandlas i framställningen.

Utskottets överväganden

Riksdagens arbetsformer

Kammaren

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker bl.a. med hänvisning till den nuvarande formen för ärendedebatter en motion om att ledamöterna bör placeras i kammaren efter partitillhörighet. Vidare avstyrker utskottet en motion om införande av möjlighet till distansvotering med hänvisning till bl.a. lämpligheten i en sådan ordning.

Motionerna

I motion 2008/09:K351 av Margareta Cederfelt (m) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om ändrad *placering* av ledamöter i kammaren. Den nuvarande ordningen med placering efter i första hand valkretstillhörighet och i andra hand antal år i riksdagen är enligt motionären ålderdomlig och motverkar en livlig och aktiv debatt. I motionen uppmärksammas att det under de senaste åren har gjorts insatser för att modernisera sittningen i kammaren. Dessa har påverkat debattklimatet positivt och det är nu, anser motionären, lämpligt att ytterligare utveckla ledamöternas placering. I motionen uppges här att parlamentsledamöter i de flesta länder är placerade efter partitillhörighet och inte efter valkrets.

I motion 2008/09:K379 av Sofia Arkelsten (m) föreslås en modernisering av riksdagens *voteringsförfarande*. Enligt motionären bör man undersöka om omröstningarna kan genomföras helt elektroniskt via nätet. Voteringarna skulle då kunna skötas oavsett var en ledamot befinner sig. I motionen framhålls bl.a. att det både är bra och rätt att riksdagsledamöter inte tillbringar för mycket tid inne i riksdagshuset utan hellre är ute bland väljarna, och en möjlighet till distansvotering är nyckeln för att riksdagsledamöterna ska kunna arbeta, träffa väljare och göra besök i hela Sverige.

Gällande ordning

Placering i kammaren

Enligt tilläggsbestämmelse 2.3.1 till riksdagsordningen tar ledamöterna plats i plenisalen valkretsvis. Ordningen mellan valkretsarna ligger sedan gammalt fast i praxis. Stockholms kommun börjar och sist följer Norrbottens län. Avgörande för ordningen inom en valkrets är antalet förut bevisade riksmöten och, om detta är lika, levnadsåldern.

Sammanträdesort och ärendenas avgörande

Enligt 4 kap. 1 § regeringsformen hålls riksmöten i Stockholm om inte riksdagen eller talmannen bestämmer annat av hänsyn till riksdagens säkerhet och frihet (se även 13 kap. 1 § regeringsformen).

När ett ärende ska avgöras i kammaren får, enligt 4 § i samma kapitel, varje riksdagsledamot och varje statsråd yttra sig i enlighet med vad som närmare anges i riksdagsordningen. Enligt 5 kap. 4 § riksdagsordningen får ett ärende i vilket överläggning äger rum inte tas upp till avgörande förrän kammaren på talmannens förslag har funnit att överläggningen är avslutad. Ett utskottsbetänkande får tas upp till avgörande endast vid ett sammanträde som i kallelsen till kammarens sammanträde och på föredragningslistan till kammarsammanträde angetts som ett arbetsplenium. Utgångspunkten är att beslutsproceduren ska inledas med acklamation.¹ Omröstning sker endast om någon ledamot begär det eller när omröstning är obligatorisk.

Tidigare behandling

Placering i kammaren

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om ledamöternas placering i kammaren. Hösten 2001 avstyrkte utskottet en motion om partivis placering av ledamöterna med hänvisning till utskottets tidigare bedömningar (bet. 2001/02:KU12 s. 13). Utskottet ansåg således att det inte fanns tillräckligt stark opinion bland ledamöterna för att bryta traditionen med valkretsvis placering, att effekterna från debatt- och kontaktsynpunkt inte skulle bli de i motionerna avsedda samt att en omdisponering av plenisalen måste ske om man vill skapa en tätare atmosfär vid debatterna.

Våren 2003 avstyrkte utskottet motioner om partivis placering av ledamöterna i kammaren med hänvisning till att det fördes en diskussion om plenisalens utformning och det pågick en försöksverksamhet med nya debattformer (bet. 2002/03:KU19 s. 14).

Riksdagskommittén uppmärksammade i sitt betänkande Riksdagen i en ny tid försöket med en ny placering av debattdeltagarna i plenisalen (framst. 2005/06:RS3 s. 144). Kommittén såg positivt på försöket men ansåg det vara för tidigt att göra modellen till norm. Den kommande ommöbleringen av plenisalen ansågs kunna få betydelse för ledamöternas placering i kammaren under debatter. Kommittén utgick från att talmannen och gruppledarna skulle träffa en överenskommelse om formen för ärendedebatter i den nya plenisalen och att man då beaktade erfarenheterna av det hittillsvarande försöket. Utskottet gjorde vid behandlingen av Riksdagskommitténs betänkande inget uttalande avseende ledamöternas placering i kammaren (bet. 2005/06:KU21).

¹ Erik Holmberg m.fl., *Grundlagarna*, 2:a uppl., 2006, s. 738.

E-votering

Våren 2006 behandlade utskottet en motion om försök med e-votering via riksdagsledamöternas hemutrustning (bet. 2005/06:KU21 s. 68 f.). Ledamöterna skulle enligt motionen kunna rösta oavsett var i landet de befann sig och kvittningssystemet skulle i stort sett bli obehövt. Utskottet anförde att det med hänsyn bl.a. till legitimitetsaspekten inte var berett att ställa sig bakom en så långtgående ordning och avstyrkte motionen.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller ledamöternas placering i kammaren kan utskottet konstatera att det som regel numera alltid råder fri sittning under kammarsammanträden. Endast vid voteringar ska ledamöterna sitta på sina respektive platser. Det står med andra ord redan i dag ledamöterna fritt att under debatter och frågestunder gruppera sig t.ex. partivis. Någon stark opinion bland ledamöterna att frånga den nuvarande ordningen finns veterligen inte. Med hänvisning till det anförda är utskottet inte berett att ställa sig bakom vad som föreslås i motion 2008/09:K351 (m). Motionen avstyrks.

Vad gäller voteringsförfarandet och möjligheten till distansvotering kan det enligt utskottet diskuteras om en ordning som innebär att ledamöter, som befinner sig på andra platser i eller utanför Sverige, vid voteringstillfället kopplar upp sig via Internet för att avge sin röst är fullt ut förenlig med bestämmelsen i regeringsformen om att riksmöten hålls i Stockholm. Vidare kan enligt utskottet diskuteras det lämpliga i att ledamöter utan fysisk närvaro under vare sig debatt eller votering deltar i beslut om t.ex. lagar och budget. Därtill kan noteras att numera var fjärde vecka under riksdagsåret som regel är plenifri och att voteringarna som regel äger rum en eller högst två gånger i veckan på i förväg fastställd tid. Ledamöternas deltagande i riksdagens arbete är självklart av central betydelse och utgör en väsentlig del av uppdraget. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motion 2008/09:K379 (m).

Utskotten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om förändringar i utskottsindelningen med hänvisning till att erfarenheterna av den nuvarande indelningen bör avvaktas ytterligare.

Motionerna

Flera motioner innehåller förslag till förändringar i utskottsindelningen. Sofia Arkelsten (m) föreslår i motion 2008/09:K378 att jordbruksfrågorna överförs från miljö- och jordbruksutskottet till näringsutskottet. Samma föreslår Hans Rothenberg (m) i motion 2008/09:K241. Hans Wallmark (m)

anför i motion 2007/08:K346 att ett särskilt självstyrelseutskott bör inrättas. Utskottet ska bereda frågor som berör den kommunala kompetensen samt lagförslag som berör det kommunala självbestämmandet.

Ett par motioner tar upp den senaste reformen av utskottsorganisationen. I motion 2008/09:K354 av Carina Moberg (s) föreslås att den nuvarande utskottsorganisationen ska utvärderas. Motionären anser att det nya civilutskottet har blivit ett mycket arbetsbelastat utskott med ett splittrat beredningsområde. Jörgen Johansson (c) framhåller i motion 2008/09:K231 betydelsen av samhällsplanering, stadsplanering och bostadsplanering för människors välbefinnande. Han anser att sammanslagningen av bostadsutskottet och lagutskottet kan diskuteras och bör utvärderas (yrkande 1).

I motion 2007/08:Kr204 av Siv Holma m.fl. (v) föreslås att frågor som berör spelverksamhet bör vara socialutskottets ansvar. Det är enligt motionärerna mycket olyckligt att, som i dag är fallet, spelfrågorna huvudsakligen ligger inom finansutskottets beredningsområde. Motionärerna pekar på spelmissbruk och de konsekvenser ett sådant för med sig.

Bakgrund

I samband med enkammarreformen 1971 förändrades utskottsorganisationen i grunden. Man övergick då från en indelning baserad på statsrättsliga funktioner till en ordning med fackutskott som skulle bereda såväl lagstiftnings- som budgetärenden. Därefter har utskottsindelningen varit förhållandevis stabil. En större förändring genomfördes dock efter 2006 års val. Fram till dess hade utskotten varit 16 till antalet och indelningen av dem var i stora drag oförändrad. Till grund för förändringen låg ett omfattande utredningsarbete av Riksdagskommittén (se förs. 2005/06:RS3 avsnitt 5.2). Antalet utskott reducerades till 15. Ett nytt utskott, civilutskottet, inrättades efter sammanläggning av merparten av lag- och bostadsutskottens beredningsområden. Vidare genomfördes vissa ändringar av flera andra utskottsberedningsområden genom överflyttningar av olika ärendegrupper.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade motioner om förändringar i utskottsindelningen och ärendefördelningen var hösten 2006 (bet. 2006/07:KU4 s. 13 f.). Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till de förändringar som nyligen genomförts och att Riksdagskommittén nyligen utrett frågan om utskottens ärendetilldelning.

Utskottets ställningstagande

Utskottsindelningen var sedan enkammarssystemets införande länge förhållandevis oförändrad. Under förra mandatperioden gjordes en grundlig utvärdering som resulterade i vissa förändringar från och med innevarande mandatperiod, bl.a. en reduktion av antalet utskott från 16 till 15. Utskottet anser att erfarenheterna av den nuvarande utskottsindelningen bör avvak-

tas och att frågan om förändrad utskottsindelning således är för tidigt väckt. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2007/08:K346 (m), 2007/08:Kr204 (v) yrkande 11, 2008/09:K231 (c) yrkande 1, 2008/09:K241 (m), 2008/09:K354 (s) och 2008/09:K378 (m).

Motionsinstitutet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande en motion om förlängning av den allmänna motionstiden. Vidare avstyrker utskottet med hänvisning till utskottens beredningsansvar och den fria motionsrätten en motion om att göra motionsinstitutet mer meningsfullt och en motion om att skapa någon form av kvalitetssäkringssystem för enskilda motioner.

Motionerna

I motion 2007/08:K294 av Jan Ericson och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda m) föreslås att den *allmänna motionstiden* i riksdagen förlängs till åtminstone en månad. Motionärerna anför att de som nya riksdagsledamöter förvånas över den knappt tilltagna motionstiden i riksdagen, som dessutom sammanfaller med att budgetpropositionen presenteras och allt det arbete som då måste göras av riksdagsledamöter i både majoritet och opposition.

I motion 2007/08:K272 av Lisbeth Grönfeldt Bergman (m) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att göra *motionsinstitutet mer meningsfullt*. Enligt motionären är chansen att väckta motioner ska landa i något annat än avslag obefintlig. Samtidigt anses antalet skrivna motioner fungera som måttstock för riksdagsledamöters aktivitet. Det finns således ett glapp mellan den allmänna uppfattningen om riksdagsledamöternas motioner och motionernas faktiska betydelse. I motionen framhålls att riksdagsledamöternas motionsrätt är oantastlig och på intet sätt får inskränkas, men man måste komma ifrån den mer eller mindre uttalade praxis i utskottet enligt vilken motioner så gott som alltid avslås.

Anti Avsan (m) föreslår i motion 2007/08:K403 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att skapa någon form av *kvalitetssäkringssystem* för enskilda motioner. Ett problem är enligt motionären att många enskilda motioner har en uppenbart låg kvalitet. De kan bygga på missuppfattningar av gällande rätt och ensidig problemfokusering utan förståelse för övergripande sammanhang. Motionären anför att sådana motioner leder till en hel del onödigt arbete och att den tid som går åt till att behandla dem skulle kunna användas på ett bättre och mer konstruktivt sätt.

Gällande ordning

I 4 kap. 3 § regeringsformen föreskrivs bl.a. att varje riksdagsledamot får väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning, bortsett från i regeringsformen särskilt angivna undantag. I grundlagspropositionen anfördes härvidlag att enskilda riksdagsledamöters initiativrätt är ett fundamentalt och karakteristiskt drag för det svenska riksdagsarbetet (prop. 1973:90 s. 258). Vidare anfördes att initiativrätten som den föreskrivs i regeringsformen inte är undantagslös men att undantagen, om initiativrätten ska ha något verkligt grundlagsskydd, måste framgå av regeringsformen. De således aktuella undantagen i regeringsformen gäller förslag till misstroendeförklaring och förslag till ny statsminister; här kan även nämnas att ett yrkande att ett visst förslag till rättighetsbegränsande lag ska vila måste stödjas av lägst tio ledamöter och att minst en tiondel av ledamöterna måste stå bakom ett yrkande om folkomröstning om vilande grundlagsförslag. Som framgått måste dessutom, enligt regeringsformen, ett förslag som väcks falla under riksdagens kompetens. En riksdagsledamot kan således inte påkalla riksdagens beslut i en rättskipnings- eller förvaltningsfråga i vidare mån än som följer av grundlag eller riksdagsordningen (jfr 11 kap. 8 § regeringsformen) eller i ett ärende som enligt regeringsformen ankommer på annan att avgöra, t.ex. regeringen, domstol eller förvaltningsmyndighet.

Närmare bestämmelser för hur riksdagsledamöternas initiativrätt ska utövas, t.ex. tidsmässiga begränsningar för när förslag får väckas, finns i riksdagsordningen. Enligt 3 kap. 9 § lämnar en riksdagsledamot förslag till riksdagen genom motion. I en och samma motion får inte förslag i skilda ämnen sammanföras. Någon föreskrift om hur en motion ska vara uppställd finns inte.² Förslag till rättsligt bindande beslut (lagändring, anslagsbeslut) förekommer, men i allmänhet innehåller motionerna endast förslag om s.k. tillkännagivanden till som regel regeringen. Rimligt men inte nödvändigt är att det finns en motivering i motionen till det förslag som framförs.

Här bör också nämnas talmannens uppgift enligt 2 kap. 9 § riksdagsordningen att ställa proposition till beslut med anledning av de yrkanden som lagts fram. Till denna uppgift är knuten en befogenhet och en skyldighet att i vissa situationer vägra proposition, t.ex. på hänvisning av en motion till utskott. Det ska ske om ett yrkande enligt talmannens mening strider mot grundlag eller riksdagsordningen. Talmannen ska motivera sitt beslut. Om kammaren inte delar talmannens uppfattning ska frågan hänvisas till konstitutionsutskottet för avgörande. Propositionsvägran förekommer endast undantagsvis. Bestämmelsen har dock ansetts fungera som ett effektivt styrinstrument främst genom att ledamöter under hand kan underrättas

² Erik Holmberg m.fl., a.a., s. 663.

om att deras yrkande kommer att mötas med propositionsvägran eller på så sätt att ledamöter själva under hand frågar talmannen eller kammarsekreteraren.³

I fråga om den allmänna motionstiden föreskrivs i 3 kap. 10 § riksdagsordningen att motioner får väckas en gång om året i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning. Om inte riksdagen på förslag av talmannen bestämmer annat, pågår den allmänna motionstiden från början av riksmöte som inleds under augusti, september eller oktober och så länge som motioner får lämnas med anledning av budgetpropositionen. Här kan nämnas att budgetpropositionen enligt tilläggsbestämmelse 3.2.1 ska lämnas senast den 20 september under de år då riksdagsval inte hålls i september och i annat fall senast en vecka efter riksmötets öppnande.

Av 3 kap. riksdagsordningen framgår vidare att ledamöter får väcka bl.a. följdmotioner och motioner med anledning av en händelse av större vikt. Följdmotioner får enligt 3 kap. 11 § väckas inom 15 dagar från den dag då propositionen eller framställningen anmäldes i kammaren.

Enligt 4 kap. 3 § andra stycket regeringsformen ska ärenden som väcks av regeringen eller riksdagsledamot beredas av utskott före avgörandet i kammaren. I 4 kap. 1 § riksdagsordningen anges att propositioner, skrivelser, framställningar, redogörelser och motioner ska hänvisas till ett utskott för beredning. Av 4 kap. 9 § riksdagsordningen framgår att det finns en skyldighet för utskotten att avge betänkanden i ärenden som hänvisats till dem, och enligt 5 kap. 10 § riksdagsordningen bör ett ärende, t.ex. en motion, avgöras under den valperiod då det väckts. Har emellertid utskottet inte hunnit avge något betänkande i ärendet före utgången av valperioden har ärendet fallit. Detta gäller dock inte om riksdagen medger att behandlingen får uppskjutas till det första riksmötet i nästa valperiod.

Tidigare utredningar

Principen om enskilda riksdagsledamöters förslagsrätt har lång hävd i Sverige och har knappast varit ifrågasatt. Däremot har de närmare formerna för motionsinstitutet varit föremål för utredning vid flera tillfällen. Författningsutredningen föreslog två veckors allmän motionstid från riksdagens öppnande i oktober och en särskild motionstid på 31 dagar efter budgetpropositionens avlämnande vid årsskiftet, som var den då föreskrivna tidpunkten för lämnandet av budgetpropositionen (SOU 1963:18 s. 70). Tiden för avlämnande av följdmotioner föreslogs vara två veckor. Motiveringen för att motionstiden borde vara begränsad var att riksdagen så tidigt som möjligt måste kunna överblicka sitt arbetsmaterial.

Grundlagberedningen föreslog *en* allmän motionstid om året som skulle infalla under tiden närmast efter det att budgetpropositionen lades fram i januari (SOU 1972:15 s. 236). Beredningen framhöll att de motioner som då väcktes kunde förberedas inom partierna under hösten före den allmänna motionstiden. Tankar om att avskaffa de tidsmässiga begränsning-

³ Erik Holmberg m.fl., a.a., s. 624.

arna i rätten att väcka fristående motioner avvisades av beredningen (s. 262). Initiativrätten för de enskilda ledamöterna ansågs vara en omistlig beståndsdel i svenskt riksdagsskick, och principerna om att varje ärende skulle utskottsberedas och leda till beslut i sak ansågs ge de enskilda ledamöternas motionsrätt en internationellt unik kvalitet. Ståndpunkten att motionsrätten borde begränsas tidsmässigt skulle ses mot bakgrunden av de betydande rättsverkningar som anhängiggörandet av en motion sålunda utlöser.

I början av 1990-talet behandlades motionsinstitutet av Riksdagsutredningen i dess betänkande Reformera riksdagsarbetet! (förs. 1993/94:TK1). Utredningen ansåg det värdefullt om de politiska partierna på frivillig väg kunde åta sig vissa begränsningar vid väckande av motioner. Kommittén utarbetade därför riktlinjer som rekommenderade frivillig restriktivitet vid väckande av motioner. Motioner på områden där beslutanderätten var delegerad till regeringen eller myndigheter borde undvikas liksom täta upprepningar av motioner. Beredningen av motioner från den allmänna motionstiden skulle förenklas och motionerna på ett visst av ett utskotts sakområden skulle kunna samlas ihop till behandling en eller ett par gånger per valperiod.

Riksdagskommittén anförde i betänkandet Riksdagen inför 2000-talet (förs. 2000/01:RS1), som avlämnades våren 2001, att utskotten skulle ägna mindre men mer meningsfull tid åt motionerna från allmän motionstid. Kommittén rekommenderade att utskotten en eller ett par gånger under mandatperioden fördjupade behandlingen av frågor på utskottets olika ämnesområden. Dessemellan kunde motionerna på dessa områden, om det ansågs nödvändigt att alls behandla dem, beredas i förenklad form.

Ett par år senare anförde Riksdagskommittén i sitt betänkande Riksdagen i en ny tid (förs. 2005/06:RS5) att det finns många problem med motionsinstitutet. Under den allmänna motionstiden måste partigruppernas arbete med motionerna såväl med som utan anknytning till budgetpropositionen koncentreras till en relativt kort period i riksmötets inledning. Ett annat problem ansågs vara det stora antalet motioner som väcks under den allmänna motionstiden. Det hade besvärande konsekvenser för utskottens arbetssituation. För utskottens del tillkom att motionsbehandlingen riskerar att tränga undan fullgörandet av andra, delvis nya uppgifter för utskotten. Kommittén kom i sitt arbete in på frågan om när de fristående motionerna ska få väckas. Den nuvarande ordningen med en tidsbegränsad allmän motionstid vid riksmötets början hade enligt kommittén många brister, men dess slutsats var ändå att denna ordning var att föredra framför de andra alternativ – två allmänna motionstider under ett riksmöte eller en ständig motionsrätt – som övervägts.

Vad gäller motionshanteringen hade enligt kommittén alltfler utskott börjat arbeta på ett sätt som innebar fördjupad hantering någon gång under valperioden och förenklad hantering dessemellan. Även om erfarenheterna av förenklad motionsberedning varit blandade ansåg kommittén att utskot-

ten borde gå vidare på denna väg och att förfarandet i utskotten när det gäller förenklad motionsberedning skulle standardiseras. Kommittén redovisade kriterier för när förenklad beredning kunde tillämpas, dels sådana som till sin huvudsakliga innebörd överensstämde med tidigare under valperioden behandlade motionsförslag, dels sådana som berörde förhållanden där enligt gällande ordning beslutanderätten inte låg hos riksdagen.

Som ytterligare en lösning på problemet med motionshanteringen i utskotten diskuterade kommittén möjligheten att låta motionsyrkanden kunna falla i utskotten utan kammarbehandling. Kommittén ansåg dock att problemet ännu inte hade den omfattningen att en så radikal lösning behövde tillgripas, men den uteslöt inte att det, om ökningen av antalet motioner fortgick i samma tempo som under de senaste åren, kunde bli nödvändigt att generellt införa en sådan möjlighet. För att lösa problemet med arbetssituationen i utskottet våren före ett val föreslog kommittén ändå att en möjlighet skulle införas för utskotten att avstå från att lämna betänkanden i alla ärenden (se Gällande ordning). Den skulle användas i fråga om ärenden där utskottsbehandlingen inte var avslutad då valperioden går mot sitt slut. Utskotten borde dock sträva efter att undvika att en sådan möjlighet skulle behöva utnyttjas, men om ett utskott stod inför valet mellan att skjuta upp motioner till nästa valperiod eller låta dem falla borde den senare möjligheten användas.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen tagit ställning till förslag om att förändra och förnya formerna för motionsrätten och motionshanteringen. Under flera riksmöten hänvisade utskottet till Riksdagskommitténs pågående arbete (t.ex. bet. 2004/05:KU29 s. 14).

Våren 2006, i samband med behandlingen av Riksdagskommitténs förslag, anförde utskottet att det delade kommitténs uppfattning i fråga om utskottens behov av utrymme för delvis nya uppgifter (bet. 2005/06:KU21 s. 57 f.). Gällande motionstiderna anförde utskottet att det inte var berett att ställa sig bakom något av de alternativ som diskuterats och avfärdats av kommittén. Det fanns enligt utskottet inte tillräckliga skäl som talade för att något av de två alternativen skulle bidra till att minska utskottens arbetsbörda. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom andra förslag till förlängd eller på andra sätt reformerad motionstid. De aktuella motionerna avstyrktes. Vidare delade utskottet kommitténs bedömning i fråga om förenklad motionshantering. Utskottet tillstyrkte i sak också kommitténs förslag om införande av en möjlighet för utskotten att avstå från att lämna betänkanden i alla ärenden.

Hösten 2006 avstyrkte utskottet motioner om förändrade motionstider med hänvisning till sitt tidigare ställningstagande (bet. 2006/07:KU4 s. 13). Utskottet avstyrkte även en motion om begränsning av den allmänna motionsrätten. I motionen hänvisades till att motioner regelmässigt avslås i kammaren och i den mån riksdagsarbetet skulle innehålla motionsskri-

vande borde resurserna, enligt motionären, användas för att skriva färre men bredare parti- och kommittémotioner snarare än enskilda motioner om marginella frågor. Utskottet hänvisade i sitt ställningstagande till möjligheten som nyligen införts att låta motioner falla om de inte hanns med under en mandatperiod. Vidare delade utskottet Riksdagskommitténs bedömning att problemet med det stora antalet motioner ännu inte hade den omfattningen att en mer radikal lösning behövde tillgripas, men att förändringar inte kunde uteslutas om ökningen av antalet motioner fortgick i samma tempo som under de senaste åren.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller frågan om förlängning av den allmänna motionstiden vill utskottet hänvisa till att motionstiderna i slutet av förra mandatperioden var föremål för utredning av Riksdagskommittén, som fann att den nuvarande ordningen var att föredra. Riksdagskommitténs förslag samt motioner om motionstiderna har därefter behandlats av utskottet. Utskottet har anfört att det inte varit berett att ställa sig bakom förslag om förlängd motionstid. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motion 2007/08:K294 (m).

Vad gäller motionsinstitutet i övrigt vill utskottet peka på att den nuvarande ordningen bl.a. lämnar stort utrymme för ledamöter att motionsledes ta upp olika frågor och tillåter varje utskott att självt avgöra hur och när en motion ska beredas. De i motionerna 2007/08:K272 (m) och 2007/08:K403 (m) framförda förslagen skulle direkt eller indirekt innebära inskränkningar i dessa avseenden. Det får enligt utskottet förutsättas att ledamöterna använder motionsinstitutet med eftertanke samt att utskotten själva kan bedöma på vilket sätt olika motioner bör beredas. I sammanhanget kan även nämnas att stödet till ledamöterna och partigrupperna de senaste åren har byggts ut (se vidare nedan). Resurserna för att bl.a. ta fram underlag och analysera eventuella förslag i samband med motionsarbetet får enligt utskottet därigenom antas ha ökat, vilket i förlängningen bör främja kvaliteten i de förslag som framförs. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna.

Interpellationsinstitutet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående beredning en motion om hårdare regler för väckande av interpellation.

Motionen

Rolf Gunnarsson (m) föreslår i motion 2007/08:K208 ett tillkännagivande om hårdare regler för att väcka interpellationer. Motionären framhåller möjligheten att väcka interpellationer som ett utmärkt demokratiskt instrument för riksdagsledamöternas politiska arbete men tyvärr har, anser han, interpellationsinstrumentet börjat missbrukas. Samma interpellation ställs gång på gång. Enligt motionären bör talmannen ges rätt att stoppa interpellationer i de fall svar nyligen redan givits på aktuellt ämne.

Gällande ordning m.m.

Enligt 12 kap. 5 § regeringsformen får riksdagsledamot framställa interpellation eller fråga till statsråd i angelägenhet som angår dennes tjänsteutövning. Bestämmelsen är allmänt utformad så att den inte ska lägga hinder i vägen för eventuella reformer av riksdagsarbetet (prop. 1973:90 s. 426 f.).

Närmare bestämmelser avseende interpellationer återfinns i riksdagsordningen. Enligt 6 kap. 1 § ska en interpellation ha ett bestämt innehåll och vara försedd med motivering. Talmannen beslutar att en interpellation får framställas. Om talmannen anser att en interpellation strider mot grundlag eller riksdagsordningen, ska han eller hon vägra tillstånd till att interpellationen framställs och ange skäl för detta beslut. Om kammaren ändå begär att interpellationen ska få framställas, ska talmannen hänvisa frågan till konstitutionsutskottet för avgörande. Talmannen får inte vägra tillstånd till interpellationen om utskottet har förklarat att den inte strider mot grundlag eller riksdagsordningen. Interpellationen besvaras av ett statsråd inom två veckor från det att den getts in försåvitt kammaren inte gör uppehåll i sitt arbete, vilket får till följd att svarstiden förlängs. Om ett svar inte lämnas inom denna tid ska statsrådet meddela riksdagen varför svaret uteblir eller anstår. I tilläggsbestämmelse 6.1.1 föreskrivs att en interpellation ges in till kammarkansliet. Talmannen anmäler utan dröjsmål vid ett kammarsammansträde beslut att interpellationen ska eller inte ska få framställas. Om talmannen har medgett att interpellationen får framställas, låter talmannen utan dröjsmål statsrådet få del av interpellationen.

Granskningen av att interpellationer håller sig inom ramen för främst 12 kap. 5 § regeringsformen sker i kammarkansliet.⁴ Om granskningen ger anledning till invändningar tas de upp med interpellanten. Granskningen grundar sig på nämnda regel om talmannens befogenhet att avvisa en interpellation.

Under 2007/08 års riksmöte inlämnades totalt 844 interpellationer.⁵ Det var en ökning med över 20 % jämfört med 2006/07, då antalet interpellationer uppgick till 695. Perioden 2003/04–2005/06 uppgick antalet interpellationer till i genomsnitt drygt 570 per riksmöte.

⁴ Erik Holmberg m.fl., a.a., s. 763.

⁵ Statistiska uppgifter för riksdagsarbetet riksmötet 2007/08, kammarkansliet (2008-09-25).

Bakgrund

Frågeinstitutens utformning diskuterade ingående av Grundlagberedningen (SOU 1972:15 s. 287). Beredningen framhöll frågeinstitutens betydelse genom att de gav riksdagen, särskilt oppositionen, möjligheter till information, debatt, framförande av skilda intressen, initiativ och kritik av regeringen. Särskilt interpellationsformen ansågs ha intresse från allmänpolitisk synpunkt. Samtidigt konstaterade beredningen att de två frågeinstituten (interpellationer och enkla frågor) hade kommit att användas alltmer inom riksdagen.⁶ Beredningen ansåg att en fortsatt utveckling i denna riktning inte bara hade ljusa sidor. Sakbehandlingen av ärendena kunde tänkas bli lidande och intresset i riksdagen måhända förskjutas från riktgivande ställningsfrågor till detaljfrågor och konkreta fall. Beredningen erinrade här om sitt förslag att frågor till en minister i fortsättningen skulle kunna avse också enskilda regeringsbeslut. Vidare ansåg beredningen att interpellationer inte tillfyllest hade markerats som och lämpats till ett instrument i angelägenheter av mera allmänt intresse. Interpellationsformen användes inte sällan i fall då snarare den enkla frågan hade bort anlitas, och vice versa.

Mot den bakgrunden hade en arbetsgrupp inom beredningen utarbetat en modell till ett reviderat spörsmålsinstitut (s. 287 f.). Vad gällde interpellationer innebar modellen att det skulle krävas minst tio riksdagsledamöter för att få framställa en interpellation. Arbetsgruppens promemoria remitterades till riksdagens partigrupper och fick ett blandat mottagande. Kritik riktades som bl.a. gick ut på att begränsningen av rätten att interpellera kunde leda till att högst välmotiverade aktioner av enskilda ledamöter stoppades. Från flera håll vitsordades emellertid att användningen av de två dåvarande frågeinstituten inte var konsekvent.

Beredningen övervägde uppslaget att överlåta åt ett förtroendevald organ att pröva om tillstånd att framställa interpellation, varvid det kunde föreskrivas att redan en minoritet skulle kunna bevilja tillstånd (s. 288). Beredningen fann dock att inte heller det förslaget gick fritt från kritik av bl.a. den art som anfördes mot den i promemorian föreslagna modellen.

I det rådande läget förordade beredningen att man tills vidare nöjde sig med vissa smärre ändringar i regleringen av frågeinstituten, och beredningen ansåg att partigrupperna skulle medverka till en rationellare användning av frågeinstituten (s. 288). Riksdagen borde alltså, ansåg beredningen, avvakta vilka verkningar som dessa ansträngningar ledde till innan mera genomgripande förändringar i institutens uppbyggnad prövades. Beredningen föreslog ett stadgande i riksdagsordningen med karaktär av rekommendation med innebörden att interpellationer borde väckas bara i angelägenhet av större allmänt intresse. Beredningen föreslog även att interpellationer skulle mångfaldigas och distribueras till ledamöterna innan de anmälades i kammaren och att de obligatoriskt skulle bordläggas en gång. Enligt beredningen borde ändringarna kunna något bidra till att göra riks-

⁶ Under 1971 uppgick antalet framställda interpellationer till 222 (se SOU 1971:15 bil. 8).

dagens prövning av anhållan att få lägga fram en interpellation mera reell än den då var, och beredningen räknade med att förslagen skulle leda till ett strängare urval av spörsmål som blev föremål för interpellation.

I grundlagspropositionen fastslogs att spörsmålsinstitutet inom det parlamentariska systemet fyller en viktig funktion genom de möjligheter som det ger riksdagen till information och debatt (prop. 1973:90 s. 427 f.). Beträffande möjligheten att i interpellationer och frågor även ta upp statsråds befattning med regeringsärenden som gäller konkreta fall kunde den, enligt propositionen, tänkas leda till ökad frågefrekvens. Enligt departementschefen skulle följden av detta kunna bli en icke önskvärd förskjutning i riksdagsarbetet. Om utvecklingen blev sådan att det fanns behov av regeländringar förutsattes i propositionen att initiativ skulle tas inom riksdagen.

Våren 1981 behandlade utskottet en motion om reglerna för väckande av interpellation (bet. KU 1980/81:21 s. 2 f.). Utskottet erinrade om att antalet interpellationer och frågor hade ökat under i stort sett hela enkammarriksdagens tid, vilket inneburit en belastning för både kammaren och statsråden. I stället för att som dittills riksdagen beslutade om en interpellation fick framställas skulle enligt motionen talmannen utan dröjsmål låta statsrådet få del av interpellationen och anmäla den vid närmast följande sammanträde. I motionen förslogs också att interpellationerna inte längre skulle delas ut till ledamöterna utan endast anslås. Utskottet delade motionärens uppfattning och tillstyrkte förslagen. Befogenheten att vägra en interpellationsframställning skulle dock fortsätta ligga hos riksdagen och endast användas på förslag från talmannen.

Under 1985/86 års riksmöte inleddes en tioårig reformperiod som hade karaktären av en försöksverksamhet.⁷ De problem man ville komma till rätta med var bl.a. att den karaktärsskillnad som var tänkt mellan interpellationer och frågor alltmer suddats ut. Vad interpellationer beträffar gjordes endast den förändringen att särskilda regler infördes för debatterna som begränsade såväl antalet anföranden som längden av dessa anföranden.

På grundval av försöksverksamheten beslutade riksdagen hösten 1995 om en övergripande reform av interpellations- och frågeinstitutet (förs. 1995/96:TK1, bet. 1995/96:KU18, prot. 1995/96:41). Den arbetsgrupp inom talmanskonferensen som hade utarbetat förslaget noterade bl.a. att antalet interpellationer visade en tendens att minska (förs. 1995/96:TK1 s. 11). Arbetsgruppen var kritisk till att statsråd hade så lång tid som fyra veckor på sig för att svara på en interpellation. Problem som togs upp i interpellationer hade ofta förlorat i aktualitet vid svarstillfället. Genom reformen slogs det traditionella frågeinstitutet och interpellationerna samman till ett institut benämnt interpellation. Svarstiden för interpellationer halverades till två veckor. Arbetsgruppen anförde att interpellationer var tänkta för spörsmål med en viss tyngd utan att det därför uppställdes sådana krav som vid den aktuella tidpunkten gällde interpellationer (s. 14). Kravet i

⁷ Erik Holmberg m.fl., a.a., s. 760 f.

riksdagsordningen på att interpellationer endast borde gälla angelägenheter av större allmänt intresse togs således bort. Vidare borttogs talmannens och kammarens prövning av om kravet var uppfyllt (s. 16). Konstitutionsutskottet instämde i de överväganden som låg bakom förslaget (bet. 1995/96:KU18 s. 4).

Hösten 2002 överlämnade riksdagsstyrelsen förslag till moderniserad riksdagsordning (2002/03:RS1). Förslagen hade utarbetats av Riksdagskommittén. Kommittén ansåg att talmannen borde ha befogenhet att avvisa en interpellation eller skriftlig fråga om han eller hon fann att den inte höll sig inom ramen för regeringsformens regler (s. 13). Som framgått innebar 1995 års beslut att kammarens befogenhet att avvisa interpellationer togs bort utan att ersättas av en bestämmelse som tilldelade någon annan denna befogenhet, och Riksdagskommittén ansåg att talmannen borde ges formell möjlighet att motsätta sig att en interpellation eller en skriftlig fråga ställs. Konstitutionsutskottet tillstyrkte förslaget (bet. 2002/03:KU15 s. 26).

Grundlagsutredningen

Grundlagsutredningen har i december 2008 överlämnat betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125). Vad avser interpellationsinstitutet anför utredningen bl.a. att interpellationer (och frågor) fyller en viktig funktion genom att skapa möjlighet i riksdagen för information och debatt (s. 287). Något behov av att ändra dagens bestämmelse har enligt utredningens mening inte framkommit.

Utredningens betänkande remissbehandlas under våren 2009. Avsikten är att förelägga riksdagen en grundlagsproposition under hösten 2009.

Utskottets ställningstagande

Grundlagsutredningen har gjort bedömningen att det inte finns behov av att ändra dagens bestämmelser avseende interpellationsinstitutet. Utskottet anser att beredningen av utredningens förslag inte bör föregripas och avstyrker motion 2007/08:K208 (m).

Frågor avseende riksmötets öppnande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om tidigareläggning av riksmötets öppnande och en motion om Karl XI:s drabanter vid riksdagens öppnande.

Motionerna

I motion 2007/08:K244 av Monica Green (s) föreslås att riksmötets öppnande tidigareläggs till mitten av augusti. Motionären anför att en tidigareläggning skulle innebära ett flertal förbättringar för ledamöternas

arbetsituation eftersom höstens arbete skulle kunna utföras under en längre och mindre stressad tid. Det skulle också ge en tydlig signal om att riksdagsledamöters uppdrag pågår hela året.

I motion 2007/08:K343 av Annicka Engblom och Andreas Norlén (båda m) anförs att ett intåg av *Karl XI:s drabanter* skulle bidra till att ytterligare förhöja stämningen vid riksmötets öppnande. Motionärerna anser att det på ett ypperligt sätt skulle påminna om historiens vingslag för både gamla och nya svenskar.

Gällande ordning

Under de år då ordinarie riksdagsval inte hålls inleds enligt 1 kap. 2 § riksdagsordningen ett nytt riksmöte på den dag i september som riksdagen på förslag av riksdagsstyrelsen fastställt vid det föregående riksmötet. Ett riksmöte pågår till dess nästa riksmöte öppnar.

Riksdagsstyrelsen överlägger enligt 1 kap. 5 § riksdagsordningen om planeringen av riksdagsarbetet och enligt 2 kap. 6 § riksdagsordningen beslutar talmannen efter samråd med riksdagsstyrelsen om de uppehåll i kammarens arbete som är en vecka eller längre under pågående riksmöte. Ramarna för kammarens sammanträden – plenifria veckor och sammanträdesdagar – läggs fast i en preliminär sammanträdesplan som föreläggs riksdagsstyrelsen. I praktiken sker en planering av de yttre ramarna, dvs. när riksmötet börjar och vilka längre uppehåll som görs under riksmötet, för hela mandatperioden (framst. 2005/06:RS3 s. 138). Detta i syfte att underlätta för ledamöternas och partiernas planering. Inget hinder möter en inplanering av ett eller flera sammanträden eller sammanträdesperioder under t.ex. det nuvarande sommaruppehållet. Talmannen kan också alltid kalla riksdagen till i förväg ej planerade sammanträden (också under uppehåll i kammarens arbete). Sammanträdesplanen är ett rörligt dokument och ändringar kan visa sig nödvändiga. Några författningsändringar krävs inte för en omläggning av sammanträdesplanen.

Vad gäller riksmötets öppnande anges i 1 kap. 4 § riksdagsordningen att riksmötet öppnas vid ett särskilt sammanträde senast på riksmötets tredje dag, varvid statschefen på talmannens hemställan förklarar riksmötet öppnat. Talmannen fastställer efter samråd med vice talmännen ordningen för detta sammanträde.

Tidigare utredning

Riksdagskommittén ansåg i sitt betänkande Riksdagen i en ny tid att utvecklingen talade för att riksdagen bör sammanträda mer kontinuerligt över året men att antalet sammanträdesveckor i princip inte borde öka, en eventuell ökning av plenitiden skulle i första hand planeras in under sammanträdesveckorna (förs. 2005/06:RS3 s. 138 f.). Kommittén ansåg att riksdagsstyrelsen i första hand borde överlägga om en förkortning av sommaruppehållet genom att lägga in sammanträden något senare i juni och eventuellt i augusti. Kommittén pekade på möjligheten att i samband med

att utskotten och partigrupperna sammanträder under sommaren anordna t.ex. en frågestund, aktuell debatt och/eller information från regeringen. Kommittén ville dock inte binda riksdagen till några definitiva tidsramar eftersom det strider mot grundtanken om ett mer flexibelt riksmöte.

Plenifria veckor borde enligt kommittén även fortsättningsvis förläggas med utgångspunkten att en vecka i månaden ska vara plenifri med längre uppehåll under jul och sommar. Vid planeringen borde beaktas ledamöternas behov av både ledighet och utrymme för andra aktiviteter, t.ex. för utskottsresor, internationella engagemang, studieresor etc.

Tidigare behandling

Hösten 2000 behandlade utskottet ett par motioner om arbetsåret i riksdagen, däribland ett yrkande om förkortning av sommaruppehållet (bet. 2000/01:KU4 s. 9 f.). Utskottet delade motionärernas uppfattning om vikten av en någorlunda jämn arbetsbelastning under riksdagsåret. Arbetsperioderna mellan de plenifria veckorna är oftast mycket intensiva medan sommaruppehållet är förhållandevis långvarigt. Det var emellertid enligt utskottet talmannens ansvar att efter överläggning i riksdagsstyrelsen och i samråd med de särskilda företrädarna för partigrupperna årligen planera riksdagsarbetet med den begränsningen i huvudsak att ett nytt riksmöte i enlighet med 1 kap. 2 § riksdagsordningen ska inledas i september. Till detta kommer Riksdagskommitténs uttalande bl.a. om att riksdagsarbetet bör avslutas i juni. Enligt utskottets mening saknades anledning att förut-sätta annat än att talmannen, riksdagsstyrelsen eller de särskilda företrädarna för partigrupperna tar initiativ till de förändringar som behövs för att åstadkomma en så jämn arbetsrytm som möjligt. Utskottet var inte berett att då föreslå ändringar i de regler och riktlinjer som styr utrymmet för arbetsplaneringen. Motionsyrkandena avstyrktes.

Hösten 2001 avstyrkte utskottet en motion om att riksmötets öppnande borde förläggas till i mitten av augusti (bet. 2001/02:KU12 s. 12 f.). Utskottet anförde att det fortfarande inte var berett att föreslå en sådan ändring av riksdagsordningen att ett riksmöte mellan valår kunde inledas i augusti. Frågan om en jämnare arbetsrytm ansågs vara en fråga närmast för talmannen, riksdagsstyrelsen och de särskilda företrädarna för partigrupperna. Utskottet ville i sammanhanget även nämna att inget hindrar utskotten från att sammanträda före riksmötets öppnande i september. Detta var emellertid en fråga för utskotten att själva ta ställning till.

En motion med samma innebörd behandlades av utskottet även våren 2006 i samband med behandlingen av Riksdagskommitténs förslag Riksdagen i en ny tid (bet. 2005/06:KU21 s. 68 f.). Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att yrkandet i motionen tillgodosågs av Riksdagskommitténs förslag till riktlinjer om kortare sommaruppehåll och inplanerade sommarsammanträden (se ovan). Riktlinjerna tillstyrktes av utskottet.

Även frågan om intåg av Karl XI:s drabanter vid riksmötets öppnande har behandlats av utskottet flera gånger, senast våren 2003 (bet. 2002/03:KU19). Utskottet har då avstyrkt motionerna med hänvisning till att det är talmannens uppgift att efter samråd med vice talmännen fastställa ordningen vid öppningssammanträdet.

Utskottets ställningstagande

Ett riksmöte pågår året om. Längre uppehåll görs under sommaren, men talmannen kan vid behov kalla riksdagen till sammanträde. Det finns inget som hindrar utskotten från att vid behov sammanträda även när kammaren har uppehåll. Riksdagsstyrelsen har nyligen föreslagit att försöksverksamheten med besvarande av interpellationer under sommaren permanentas (framst. 2008/09:RS1). Förslaget tillstyrks av utskottet i ett annat betänkande (se bet. 2008/09:KU14). Därför är något tillkännagivande om tidigareläggning av riksmötets öppnande enligt utskottets mening inte nödvändigt, och motion 2007/08:K244 (s) avstyrks.

Utskottet vidhåller uppfattningen att det är talmannen som efter samråd med vice talmännen ska fastställa ordningen vid öppningssammanträdet och avstyrker motion 2007/08:K343 (m).

Frågor avseende riksdagsuppdraget

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att suppleanter i ett utskott ska kallas "ledamöter av utskott" samt att ledamöter bör kompenseras för sitt arbete i form av bättre arbetsvillkor och semester. Vidare avstyrker utskottet motioner om att inleda en diskussion bland ledamöter om hållbar konsumtion i samhället och om erbjudande av genusutbildning för ledamöter. Slutligen avstyrker utskottet motioner om inrättande av en handlingsplan mot politisk mobbning i riksdagen och om införande av en möjlighet för ersättare att praktisera i riksdagen. Jämför reservation 1 (v).

Motionerna

Ett par motioner tar upp frågor som i olika avseenden knyter an till riksdagsuppdraget och det sätt på vilket detta utövas.

I motion 2008/09:K355 av Solveig Hellquist (fp) föreslås att suppleanter i ett utskott bör kallas "ledamöter av utskott" (yrkande 1). Motionären anför att många suppleanter i praktiken gör ett mycket ambitiöst arbete i sina utskott. Om samtliga ledamöter kallades "ledamot av utskott" skulle det ge dem samma ansvar och möjligheter i utskotten.

I motion 2007/08:K418 av Karla Lópes (mp) framhålls det stora ansvar som åligger riksdagsledamöter. Dessa bör kompenseras för sin tunga arbetsbörda inte med pengar utan genom bättre arbetsvillkor och semester (yrkande 2). Vidare anføres i motionen att det bör inledas en diskussion i riksdagen om hållbar konsumtion i samhället (yrkande 3). Vår livsstil skapar enligt motionären hemska konsekvenser och det är viktigt att vi ser över vårt sätt att leva och vårt sätt att konsumera för att inte planeten ska gå under. Som förebilder i samhället kan här riksdagsledamöter spela en viktig roll.

I motion 2007/08:K381 av Esabelle Reshdouni m.fl. (mp) föreslås att riksdagsledamöterna ska ges möjlighet till genusutbildning liknande den som erbjuds vid vissa universitet. I motionen anføres att utbildning och kunskap krävs för att man ska kunna fatta beslut som leder mot riksdagens jämställdhetspolitiska mål som antogs 2006.

I motion 2008/09:K401 av Alice Åström (v) föreslås att en handlingsplan ska upprättas mot politisk mobbning i riksdagen. Enligt motionären kan viljan att övertyga om andras opålitlighet och sin egen förträfflighet i debatten övergå till ren mobbning. Förutom att detta skadar respekten för de folkvalda kan det, anser motionären, innebära arbetsmiljöproblem.

I motion 2008/09:K391 av Jan Lindholm (mp) föreslås att ersättare för riksdagsledamöter ska ges möjlighet att praktisera i riksdagen. En ersättare kan utan förvarning bli inkallad att tjänstgöra vid ordinarie ledamots frånvaro, och det är enligt motionären inte lätt att plötsligt anpassa sig till riksdagens arbetsformer. Samtliga ledamöters förste ersättare borde erbjudas möjlighet att praktisera i riksdagen.

Gällande ordning m.m.

Ledamöter och suppleanter i utskott

Enligt 4 kap. 3 § riksdagsordningen ska varje utskott bestå av ett udda antal ledamöter, lägst 15. Antalet fastställs enligt tilläggsbestämmelse 4.3.1 av riksdagen på förslag av valberedningen.

Enligt 7 kap. 9 § riksdagsordningen ska, om inte riksdagen föreskriver annat, en frånvarande ledamots plats i ett organ (t.ex. utskott) intas av en suppleant som hör till samma partigrupp. Om detta inte kan ske, gäller att suppleanterna har företräde i den ordning i vilken de har valts eller, om valet har förrättats med gemensam lista, i den ordning i vilken de har förts upp på listan. Bestämmelsen föreskriver inte att suppleant får tjänstgöra endast när ordinarie ledamot har laga förfall. Därigenom möjliggörs en arbetsfördelning mellan ordinarie ledamöter och suppleanter inom samma partigrupp.⁸

Suppleanter i utskotten har, även om de inte tjänstgör i en ordinarie ledamots ställe, närvarorätt (jämför 4 kap. 13 § riksdagsordningen).

⁸ Erik Holmberg m.fl., a.a., s. 785.

Program- eller målsättningsstadganden i regeringsformen

I 1 kap. 2 § regeringsformen har ett antal s.k. program- eller målsättningsstadganden sammanförts. Enligt fjärde stycket i nämnda paragraf ska det allmänna verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv. Det allmänna ska vidare verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Det allmänna ska också motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person.

Stadgandena i 1 kap. 2 § är inte rättsligt bindande utan de ger uttryck för vissa särskilt viktiga principer för samhällsverksamhetens inriktning. Utgångspunkten är att regeringsformen inte ska innehålla andra regler om lagstiftningens innehåll än sådana som är av grundläggande betydelse för den demokratiska styrelseformen, eller som i vissa centrala hänseenden ger uttryck för de värderingar som beträffande förhållandet mellan samhällets organ och den enskilda individen är kännetecknande för den demokratiska ideologin (prop. 1975/76:209 s. 128).

Riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor

Riksdagen har beslutat om riktlinjer för att utveckla arbetet med forsknings- och framtidsfrågor (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Enligt dessa förutsätts utskotten ta ett stort ansvar för att utveckla arbetet med forsknings- och framtidsfrågor inom sina respektive områden.

Begränsningar i yttrandefriheten vid kammarsammanträde

Enligt 2 kap. 12 § första stycket riksdagsordningen får ingen vid ett kammarsammanträde uttala sig otillbörligt om någon annan eller använda personligen förolämpande uttryck eller i övrigt i ord eller handling uppträda på ett sätt som strider mot god ordning. Enligt andra stycket ska den som har ordet begränsa sitt anförande till det ämne som behandlas. Om någon bryter mot bestämmelserna i första eller andra stycket och inte rättar sig efter talmannens erinran, får talmannen ta ordet från honom eller henne för den pågående överläggningen.

Ersättare för riksdagsledamöterna

Enligt 3 kap. 1 § regeringsformen (RF) ska det finnas ersättare för riksdagens ledamöter. För varje mandat som ett parti erhållit i riksdagsvalet utses ersättare enligt 3 kap. 9 § RF. Enligt 14 kap. 14 § vallagen (2005:837) ska det för varje ledamot utses lika många ersättare som partiet erhållit mandat i valkretsen, dock minst tre. Ersättare är följaktligen grupp-ersättare, inte personliga ersättare. Ersättare inträder enligt 4 kap. 9 § RF

då en riksdagsledamot är riksdagens talman eller tillhör regeringen. Riksdagen kan i riksdagsordningen föreskriva att ersättare ska träda i riksdagsledamots ställe när denne är ledig.

Enligt 1 kap. 6 § riksdagsordningen kan en riksdagsledamot efter prövning erhålla ledighet från sitt uppdrag. Om ledighet beviljas för minst en månad ska uppdraget utövas av ersättare.

När en ersättare ska inträda i ledamots ställe tillsänds denne bl.a. ett introduktionsbrev och publikationerna Ledamotens lathund och Parlamentarisk handbok. Vidare erbjuder riksdagsförvaltningen ersättaren introduktion inom följande områden: kammarens arbete, den interna servicen, ekonomiska villkor samt IT-introduktion. Introduktionsprogrammet är detsamma som för ordinarie ledamöter. I samband med introduktionen erhåller ersättare en informationspärm med mer detaljerad information om reseregler, regler för teknisk utrustning, regler om utnyttjande av riksdagens arbetsrum och övernattningsbostäder, information om partistöd m.m.

Tidigare behandling

Jämställdhetsfrågor

När det gäller jämställdhetsfrågornas behandling framhöll Riksdagskommittén i betänkandet Riksdagen i en ny tid den s.k. mainstreaming-principen, som innebär att samtliga riksdagsutskott har ett ansvar för att beakta jämställdhetsfrågorna inom sina beredningsområden (framst. 2005/06:RS3 s. 99, 105). Kommittén underströk att alla utskott även fortsättningsvis skulle ansvara för att ärenden inom deras beredningsområden analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Konstitutionsutskottet delade Riksdagskommitténs bedömning i detta avseende (bet. 2005/06:KU21 s. 50).

Tilltalstonen i riksdagsdebatterna

Våren 1998 behandlade utskottet en motion om ett handlingsprogram för kammardebatterna med avseende på hur man ska komma till rätta med problemen med tilltalstonen i riksdagsdebatterna (bet. 1997/98:KU27 s. 51). Utskottet ansåg att de befogenheter som talmannen har när det gäller tilltal ledamöterna emellan m.m. borde vara tillfyllest. Om det behövdes kunde talmannen ta upp frågan till diskussion i talmanskonferensen, som kunde lämna förslag till åtgärder till talmannen. Motionen avstyrktes.

Ersättarnas villkor

Våren 1996 behandlade utskottet en motion om att ge ersättarna till riksdagsledamöter en mer aktiv roll i riksdagens arbete (bet. 1995/96:KU22 s. 10 f.). I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att ersättarnas möjligheter att allmänt hålla sig à jour med riksdagsarbetet var goda och att de därmed utan alltför stora svårigheter kunde komma in i riksdagsarbetet för den händelse de kallades in för tjänstgöring. Utskottet ville också

erinna om att de politiska partierna i riksdagen har ett ansvar för att ersättarna får det stöd som de, utöver den service de får från riksdagsförvaltningen, behöver för att fullt ut kunna fungera i rollen som ersättare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i ställningstagandet att behandla motioner som i olika avseenden knyter an till riksdagsuppdraget och det sätt på vilket detta utövas.

I motion 2008/09:K355 (fp) yrkande 1 föreslås att suppleanter i ett utskott bör kallas "ledamöter av utskott". Utskottet vill framhålla att suppleanter många gånger bidrar i utskottsarbetet i en utsträckning som svarar mot den arbetsinsats som läggs ned av utskottens ordinarie ledamöter. Likväl vore det enligt utskottet olämpligt att inte göra språklig åtskillnad mellan ledamöter och suppleanter då regleringen i riksdagsordningen gör skillnad på ledamöter och suppleanter och deras formella position i utskotten delvis skiljer sig åt. Motionen avstyrks.

Att vara riksdagsledamot är ingen anställning utan ett förtroendeuppdrag. Det är självklart av stor betydelse att ledamöterna ges goda förutsättningar att kunna utföra sitt uppdrag, och riksdagsförvaltningen och partikanslierna har i det sammanhanget viktiga uppgifter. Däremot är det, anser utskottet, varken lämpligt eller möjligt att diskutera riksdagsuppdraget i termer av arbetsvillkor och semester. Vidare är det enligt utskottets mening självklart att ledamöter har ett ansvar att föregå med gott exempel, men det kan inte anses vara en fråga för riksdagen att besluta om ledamöters livsstil i olika avseenden, t.ex. vad de bör ha för konsumtionsvanor. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2007/08:K418 (mp) yrkandena 2 och 3.

Det allmänna har enligt regeringsformen att verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden och att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Konstitutionsutskottet har tidigare bedömt att alla utskott ansvarar för att ärenden inom deras beredningsområden analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Om ett utskott bedömer att det har behov av ökad, forskningsbaserad kunskap för att kunna beakta jämställdhetsfrågorna inom sitt beredningsområde finns t.ex. möjlighet att inom ramen för utskottets arbete med forsknings- och framtidsfrågor inhämta sådan kunskap. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2007/08:K381 (mp).

Ett demokratiskt samtal förutsätter att det i grunden finns en ömsesidig respekt mellan dem som deltar i samtalet. Samtidigt som debatterna i kammaren fyller en viktig funktion i att tydliggöra olika politiska alternativ och ge möjlighet till kritik bör de således präglas av saklighet och ett korrekt bemötande. Skulle en debatt urarta till någon form av mobbning med inslag av otillbörliga uttryck och personliga förolämpningar har talmannen befogenhet att ingripa. Utskottet anser i likhet med tidigare ställningstagande att denna befogenhet är tillfyllest och avstyrker motion 2008/09:K401 (v).

I motion 2008/09:K391 (mp) föreslås att ersättare för riksdagsledamöter ska ges möjlighet att praktisera i riksdagen. Införande av praktik för ersättare skulle enligt utskottet dock vara förenat med såväl praktiska som ekonomiska konsekvenser för bl.a. riksdagen och dess förvaltning. Utskottet vill i stället betona vikten av att ersättare när det blir aktuellt att inträda i ledamots ställe erbjuds en sådan introduktion och ett sådant stöd att de fullt ut kan fungera i rollen som ersättare. Utskottet kan här konstatera att den introduktion som riksdagsförvaltningen i dag erbjuder ersättare väl motsvarar den som erbjuds nya ledamöter efter ett val. Vidare bör det, i likhet med vad utskottet tidigare uttalat, framhållas att de politiska partierna i riksdagen också har ett ansvar för att ersättarna får det stöd som kan behövas. Motionen avstyrks med hänvisning till det anförda.

Riksdagsgruppernas ställning och det ledamotsnära stödet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående beredning motioner om riksdagsgruppernas ställning och det ledamotsnära stödet.

Motionerna

Motion 2008/09:K382 av Anne-Marie Pålsson (m) innehåller flera förslag avseende riksdagsgrupperna som syftar till att stärka riksdagens ställning. Motionären anser att riksdagens svaga ställning bl.a. är en följd av den gradvisa förskjutning i makt och inflytande som har skett till partikansliernas fördel. Denna förskjutning har kunnat äga rum som en följd av riksdagsgruppens organisatoriska svaghet. Förslagen i motionen går ut på att ändra på detta och har inspirerats av riktlinjer som nyligen beslutats av det norska Stortingets presidentskap. Ett förslag är att samtliga riksdagsgrupper bör göras till juridiska personer med egna organisationsnummer, vilket tydliggör separationen mellan partiorganisationerna och riksdagsgruppen (yrkande 1). I dag utgör endast, enligt motionären, Socialdemokraternas och Vänsterpartiets riksdagsgrupper egna juridiska personer. Vidare bör det införas gemensamma regler för riksdagsgruppernas organisatoriska struktur (yrkande 2). Syftet med det skulle vara att säkerställa att de uppfyller de grundläggande krav som gäller generellt för medlemsorganisationer. Slutligen föreslås att regler införs för hur det ekonomiska stöd som riksdagen årligen ger till partiernas riksdagsgrupper ska redovisas och att denna redovisning också ska ske till de enskilda riksdagsgrupperna (yrkande 3). I motionen hänvisas till en nyligen genomförd utredning enligt vilken det finns stora brister i rapporteringen och att preciserade riktlinjer krävs för att skapa insynsmöjligheter i partiernas och partigruppernas användning av de ekonomiska medlen.

I motion 2008/09:K381 föreslår Anne-Marie Pålsson och Göran Lindblad (båda m) att det ledamotsnära stödet ska omvandlas till en ledamotspeng som betalas direkt till den enskilda riksdagsledamoten. Motionärerna hänvisar till en utredning enligt vilken endast 45 % av ledamöterna uppger att de har haft mycket goda eller ganska goda möjligheter att påverka organisationen av de politiska sekreterarna. I majoriteten av OECD-länderna uppges stödet betalas ut direkt till respektive ledamot som sedan kan använda stödet på det sätt som bäst passar hans eller hennes behov. En sådan ordning skulle enligt motionärerna förstärka riksdagsledamöternas ställning och riksdagens kontrollmakt, och det skulle även leda till en allmän vitalisering av riksdagens arbete i stort. Även i motion 2007/08:K341 av Göran Lindblad (m) föreslås att ledamotsstödet ska få disponeras av den enskilda riksdagsledamoten.

I motion 2008/09:K355 av Solveig Hellquist (fp) föreslås ett tillkännagivande om att ledamöter ska ha likvärdiga förutsättningar för sitt riksdagsuppdrag (yrkande 2). Motionären pekar på att ledamöter i mindre partier inte kan dela upp arbetet sinsemellan i samma utsträckning som ledamöter i större partier, och för att skapa likvärdiga förutsättningar för alla ledamöter kan stödet till ledamöter i mindre partier behöva öka.

Gällande ordning m.m.

Partigrupperna i riksdagen

Partigrupperna i riksdagen är inte omnämnda i regeringsformen. I riksdagsordningen är de omnämnda på några ställen. Till exempel föreskrivs i 1 kap. 5 § att varje partigrupp ska utse en särskild företrädare för att samråda med talmannen i vissa angelägenheter. Någon reglering av partigrupperna är det inte fråga om, utan de förutsätts helt enkelt finnas till.⁹ Deras verksamhet kan sägas vara en förutsättning för att riksdagsarbetet ska fungera. Partigrupperna har interna arbetsordningar och varje grupp väljer bl.a. sin ordförande, sin gruppledare och sitt presidium i övrigt.

Partigrupperna har kanslier till vilka utgår bidrag med statsmedel enligt lagen om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen. Som partigrupp räknas enligt 2 § i denna lag varje grupp av riksdagsledamöter för ett parti som har fått minst 4 % av rösterna i hela riket vid ett riksdagsval.

Det ledamotsnära stödet

Enligt 1 § lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen lämnas stöd till partigrupperna i riksdagen som basstöd, stöd till kostnader för politiska sekreterare åt riksdagens ledamöter och stöd till kostnader för riksdagsledamöters utrikes resor.

⁹ Erik Holmberg och Nils Stjernquist, *Vår författning*, 13:e uppl. rev. av Magnus Isberg och Göran Regner, 2003, s. 111.

Basstödet består enligt 4 § av grundbelopp och tilläggsbelopp. En parti-grupp som företräder ett regeringsparti är enligt 5 § berättigad till ett grundbelopp, medan var och en av övriga partigrupper är berättigad till två grundbelopp. En partigrupp är enligt 6 § berättigad till ett tilläggsbelopp för varje riksdagsmandat som har tillfallit partiet vid det senaste riksdagsvalet.

Enligt 10 § är stödet till kostnader för politiska sekreterare avsett att bekosta handläggarghjälp åt riksdagens ledamöter. Stödet beräknas efter normen att det ska motsvara kostnaden för en politisk sekreterare per ledamot. När stödets storlek bestäms ska ett visst i paragrafen föreskrivet belopp per politisk sekreterare och månad ligga till grund för beräkningen.

Riksdagsförvaltningens föreskrift (RFS 2005:7) stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen innehåller ytterligare regler om stödet till partigrupperna i riksdagen. I 3 § anges att partigrupperna ska disponera medlen enligt det angivna syftet, dvs. bekosta handläggarghjälp till riksdagens ledamöter. Beslut om hur medlen ska användas fattas av partigrupperna. Enligt föreskriften är det av särskild vikt att medlen fördelas så att ledamöternas behov och önskemål tillgodoses, dvs. att det ges möjlighet till individuellt anpassade lösningar. Ledamöterna bör också ges stort inflytande i personfrågor. Det framgår av föreskriften att de politiska sekreterarna ska utgöra ett kvalificerat handläggargröstöd i ledamotens parlamentariska arbete.

Enligt 17 § i nämnda föreskrift ska en redovisning av hur stödet till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen har använts årligen lämnas till riksdagsförvaltningen. Redovisningen ska vara styrkt av behörig auktoriserad revisor. Vartannat år ska en mer omfattande uppföljning genomföras av stödets användning och hur de enskilda ledamöterna uppfattat stödet. För uppföljningen ska extern oberoende expertis anlitas.

Tidigare utvärderingar m.m.

Partigrupperna i riksdagen

Partigruppernas inflytande och arbete har studerats av statsvetaren Magnus Isberg.¹⁰ Vad gäller gruppernas förhållande till medlemsorganisationen (partikongress, partistyrelse) tycks det enligt studien vara en ganska allmän uppfattning att grupperna har en stark roll och att denna roll snarast har förstärkts. Vidare framgår av studien att partigruppernas organisation och relation till medlemsorganisationen varierar mellan partierna.

I studien uppmärksammades även det ledamotnära stödet i form av stöd till gruppkanslier (se även nedan). En slutsats var att det fanns en mer utbredd kritik mot tjänstemannainflytande i de partier där handläggarsidan byggts ut mest. Inom samtliga partier fanns en opinion för ökad hjälp till de enskilda ledamöterna.

¹⁰ Magnus Isberg, *Riksdagsledamoten i sin partigrupp – 52 riksdagsveteraners erfarenheter av partigruppernas arbetssätt och inflytande*, 1999.

Det ledamotsnära stödet

Riksdagen beslutade 1999 att reformera det offentliga stödet till ledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen. Syftet var att förbättra ledamöternas arbetssituation genom utökad handläggarghjälp, s.k. politiska sekreterare. Stödet utbetalades de första åren efter normen en politisk sekreterare per två ledamöter.

Hösten 2002 gjordes på uppdrag av riksdagsstyrelsen en utvärdering av reformen (rapport 2002/03:URF3). Den visade att reformen slagit väl ut. En majoritet av ledamöterna ansåg att de politiska sekreterarna har stor betydelse för deras uppdrag som ledamot och att deras politiska arbete har underlättats. Flertalet ledamöter ansåg också att stödet borde utökas.

I december 2006 beslutade riksdagsstyrelsen om en ny uppföljning av stödet till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen. Uppföljningen genomfördes av professor Gullan Gidlund, Örebro universitet, som i februari 2008 överlämnade rapporten Inflytande över stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen (rapport 2007/08:URF1).

Enligt utredningen hade samtliga partigrupper i riksdagen valt att organisera stödet som en gemensam resurs. Stödets betoning låg numera på ”kommunikation” snarare än administrativt stöd. Organiseringen av ledamotsstödet som gemensam resurs visade sig enligt utredningen inte vara helt accepterad. Många ledamöter var positiva men en del efterfrågade ändå ett utrymme för ett mer personligt inriktat stöd. Flera ledamöter hade haft förväntningar att normen en politisk sekreterare per ledamot skulle betyda en mer individuellt anpassad modell. Vidare visar utredningen att användningen av politiska sekreterare ökat och att omkring nio av tio ledamöter numera använder de politiska sekreterarna minst en eller ett par gånger i veckan.

Vad gäller den årliga redovisningen av stödet som partigrupperna ska göra framgår av utredningen att sättet på vilket redovisningen sker varierar stort mellan partigrupperna. Bland annat konstateras att vissa partier inte särredovisar partigruppstödet, utan det integreras i riksorganisationens redovisning. Det noteras att riksdagsgruppen i dessa fall inte utgör en egen juridisk enhet utan ingår i respektive riksorganisation. Utredaren anser att det existerar en gråzon mellan stöd som ska gå till partigruppernas och ledamöternas parlamentariska arbete och partiverksamhetens domäner. För att skapa insynsmöjligheter i partiernas och partigruppernas årliga redovisningar krävs, enligt utredaren, mer preciserade riktlinjer om hur redovisningen ska utformas.

I utredningen genomfördes även en europeisk utblick. Två huvudmodeller kunde identifieras – en där stödet är utformat som ett bidrag till partigruppen och en annan där ledamoten har större inflytande och ibland är arbetsgivare. Den senare innebär att assistenter (och motsvarande) är mer personligt knutna till sina respektive ledamöter. Parlament i länder

med kandidatorienterade valsystem tenderar i högre utsträckning att knyta ledamotsstödet mer personligt till ledamoten än exempelvis parlamenten i de skandinaviska länderna där partiorienteringen är starkare.

Slutligen kan även nämnas att flera i utvärderingen framförde synpunkten att de små partigrupperna missgynnas av den nuvarande fördelningen av ledamotsstödet som baseras på mandat. De små partigrupperna ansågs ha för lite stöd i förhållande till de stora. Bland annat anfördes att stödet i utskottsarbetet blir ojämnt beroende på om man tillhör ett stort eller ett litet parti. De stora partigrupperna kan ha fler ledamöter och politiska sekreterare kopplade till utskotten.

Enligt uppgift från riksdagsförvaltningen är rapporten föremål för beredning under våren 2009.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade en motion om det ledamotsnära stödet var hösten 2006 (bet. 2006/07:KU4 s. 33 f.). Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till den numera avslutade utvärderingen av stödet.

Utskottets ställningstagande

Under det senaste årtiondet har stödet till ledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen successivt byggts ut. Hur stödet ska organiseras är enligt den nuvarande ordningen till stor del en fråga för partigrupperna själva, inte för riksdagen. Stödet till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen har nyligen utvärderats. I utvärderingen har även frågan om riksdagsgruppernas ställning tagits upp. Utvärderingsrapporten är under våren föremål beredning. Utskottet anser att denna beredning och eventuella åtgärder från riksdagsstyrelsens sida inte bör föregripas och avstyrker motionerna 2007/08:K341 (m), 2008/09:K355 (fp) yrkande 2, 2008/09:K381 (m) och 2008/09:K382 (m) yrkandena 1–3.

Lobbning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande motioner om ökad öppenhet vid lobbning. Jämför reservation 2 (mp).

Motionerna

I motion 2007/08:K317 av Lars-Arne Staxäng (m) föreslås reglering av den lobbning som pågår mot riksdagens ledamöter. Motionären efterlyser mer öppenhet mellan lobbyister och Sveriges riksdag. Som en tänkbar lösning nämns införande av ackreditering av lobbyare. Vidare nämns Europaparlamentet som ett exempel där många regler finns för hur lobbning får

eller ska bedrivas. Vidare jämförs med ackrediteringen av journalister. Enligt motionären skulle lobbyare kunna få vistas i riksdagen på samma sätt som dessa. Även motionerna 2007/08:K326 av Sven Gunnar Persson (kd) och 2007/08:K340 av Allan Widman (fp) innehåller förslag avseende ackreditering av lobbyare och ökad öppenhet vid lobbyning.

Tidigare behandling m.m.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om lobbyning. Våren 1998 gjorde utskottet med anledning av en motion en allmän genomgång av frågan om lobbyningsverksamhet, både i Sverige och i andra länder där olika typer av registreringsförfaranden tillämpas samt i Europaparlamentet (bet. 1997/98:KU27 s. 53 f.). Utskottet anförde i sin bedömning att frågan om lobbyning som riktar sig mot regering och riksdag syntes ha utvecklats i olika avseenden under senare år. Samtidigt konstaterade utskottet att det saknades en systematisk genomgång av lobbyningens former, omfattning och effekter på det demokratiska systemet i Sverige. Mot denna bakgrund föreföll det lämpligt att avvakta resultatet av det utredningsarbete som pågick i Demokratiutredningen (se även bet. 1998/99:KU20 s. 13, 2000/01:KU4 s. 34 och 2001/02:KU12 s. 27).

Demokratiutredningen fann i sitt betänkande En uthållig demokrati (SOU 2000:1 s. 95 f.) att en registrering av lobbyare skulle öka den politiska ojämlikheten och därför inte borde införas. Att registrera lobbyarna skulle konservera en maktfördelning och göra det svårare för nya medborgargrupper att ta sig in. Det gäller framför allt resurssvaga grupper, t.ex. nyare sociala rörelser, som till skillnad från bl.a. näringslivet och fackförningarna sällan har egna lobbyare. Dessutom visade det amerikanska exemplet enligt Demokratiutredningen på praktiska problem med att få en lagstiftning användbar.

Våren 2005 behandlade utskottet åter en motion om ökad öppenhet vid lobbyning (bet. 2004/05:KU29 s. 29 f.). Utskottet anförde att frågan om en reglering kring lobbyare hade övervägts av Demokratiutredningen, som funnit att starka skäl talade mot en reglering. Utskottet var då inte berett att förordna en ny utredning i syfte att föreslå en lagstiftning på området och avstyrkte motionen. En motion med samma innebörd avstyrktes under det följande riksmötet av utskottet i förenklad ordning (bet. 2005/06:KU21).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande om ökad öppenhet vid lobbyning och avstyrker motionerna 2007/08:K317 (m), 2007/08:K326 (kd) och 2007/08:K340 (fp).

Frågor med anknytning till riksdagens förvaltning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till gällande beslutsordning motioner som avser riksdagsförvaltningens verksamhet.

Motionerna

Flera motioner innehåller förslag som på olika sätt knyter an till riksdagsförvaltningens verksamhet.

Olika frågor rörande riksdagens IT-system m.m.

I motion 2007/08:K401 av Solveig Hellquist m.fl. (fp, v, m, kd, c, s, mp) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att införa en teknisk lösning i riksdagen i syfte att hindra besök på sidor på Internet som innehåller barnpornografi. Motionärerna anför att Regeringskansliet har infört ett system som gör att den som försöker komma in på en olämplig sida misslyckas. De anser att ett liknande system bör införas i riksdagen.

I motion 2008/09:K324 av Karl Sigfrid (m) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att riksdagen bör släppa egenutvecklad programkod som öppen källkod i de fall då det inte finns starka skäl däremot (yrkande 1) och ge externa intressenter möjlighet att göra uttag ur distributionssystemet (yrkande 2). Fri programvara med öppen källkod blir enligt motionären en allt viktigare del av ekonomin och bidrar även till tjänsteutveckling och bättre konkurrens. Vidare anför det i motionen att det är av principiell betydelse att programvara utvecklad på statliga myndigheter har finansierats av skattemedel och därmed kan betraktas som en allmän nyttinghet. I fråga om distributionssystemet skulle enligt motionären möjligheten för externa intressenter att göra uttag i systemet innebära att information som i dag finns på riksdagens webbplats kan kategoriseras och presenteras på nya sätt.

Eliza Roszkowska Öberg (m) föreslår i motion 2007/08:K409 att ett konferensrum i riksdagen bör utrustas med videokonferensutrustning. Motionären framhåller att riksdagens arbetsmetoder skulle kunna förbättras och effektiviseras med modern teknik. Med videokonferensutrustning kan möten underlättas på flera sätt, t.ex. vad gäller deltagande av expertis från andra delar av Sverige eller från andra länder. Vidare skulle resekostnaderna kunna minska.

Upphandlingspolicy för mat inom riksdagen

I motion 2007/08:K265 av Catharina Bråkenhielm (s) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om behovet av en tydligare upphandlingspolicy för livsmedel till riksdagsrestaurangen. Motionären anför att riksdagsrestaurangen inte har några krav på hur mat som serveras där

ska vara producerad och att det borde vara självklart att all offentlig upphandling av livsmedel sker under kravet att de ska vara producerade i enlighet med svensk djurskydds- och miljölagstiftning.

Olika miljöförbättrande åtgärder inom riksdagen

I motion 2008/09:K312 av Mikael Cederbratt och Jan R Andersson (båda m) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att låta utreda möjligheten att utnyttja Stockholms ströms vattenkraft för riksdagens elförsörjning. Ett enkelt litet kraftverk skulle enligt motionärerna kunna generera billig el, hållbar och grön elkraft.

I motion 2008/09:K294 av Anita Brodén (fp) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att solceller bör installeras på riksdagens tak. Genom en sådan åtgärd skulle riksdagen, anför motionären, bli ett av de första parlamenten i världen som försörjer delar av sin verksamhet med solenergi.

I motion 2007/08:K408 av Eliza Roszkowska Öberg och Sten Nordin (båda m) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att riksdagen ska erbjuda ledamöter och anställda lånecyklar. Många arbetsresor inom Stockholm skulle kunna företas med cykel, och motionärerna framhåller att sådana resor skulle bli mer miljövänliga och troligen även ge tidsbesparingar då trängseln på bilvägarna undviks.

Arbetsgivaravgift på lönebeskedet till riksdagsanställda

I motion 2008/09:K337 av Inger René (m) begärs att riksdagsstyrelsen lägger fram förslag om att Sveriges riksdag ska redovisa arbetsgivaravgiften på lönebeskedet till sina anställda. Motionären hänvisar till att skatteutskottet i ett betänkande har anfört att det ser positivt på att företag på frivillig grund och som en serviceåtgärd lämnar sina anställda uppgifter om arbetsgivaravgifter m.m. Mot denna bakgrund anser motionären att riksdagen, likväl som företag, bör redovisa uppgifter om arbetsgivaravgifter till sina anställda.

Gällande ordning

Enligt 1 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen är riksdagsförvaltningens huvuduppgifter bl.a. att biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden och tillhandahålla de resurser och den service m.m. som i övrigt behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet.

Enligt 11 § leds riksdagsförvaltningen av en styrelse som ansvarar för verksamheten. Bestämmelser om val av ledamöter och om ordförande i riksdagsstyrelsen finns i riksdagsordningen, av vilken framgår att riksdagsstyrelsen består av talmannen som ordförande samt tio andra ledamöter (1 kap. 5 §). Enligt 12 § är riksdagsdirektören chef för förvaltningen, och han eller hon ansvarar för och leder verksamheten enligt styrelsens

direktiv och riktlinjer. Enligt 13 § utser riksdagsstyrelsen inom sig ett råd som tillsammans med riksdagsdirektören ska bereda ledamotsnära frågor. I rådet ska det ingå en representant för varje partigrupp med närvaro- och yttranderätt i styrelsen.

Utskottets ställningstagande

Ovan nämnda motioner tar upp frågor som på olika sätt avser riksdagsförvaltningens verksamhet. Beslutanderätten i dessa ligger i första hand hos riksdagsförvaltningens ledning. I sammanhanget kan också nämnas det s.k. ledamotsrådet, som utgör en länk mellan ledamöter och förvaltning. Rådet tar upp administrativa frågor som är av särskilt intresse för ledamöterna.

När det gäller förslag i frågor där beslutanderätten ligger hos riksdagsförvaltningens ledning vill utskottet hänvisa till de kanaler som i dag finns för att framföra dessa till riksdagsstyrelsen och riksdagsdirektören. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2007/08:K265 (s) yrkande 1, 2007/08:K401 (fp, v, m, kd, c, s, mp), 2007/08:K408 (m), 2007/08:K409 (m), 2008/09:K294 (fp), 2008/09:K312 (m), 2008/09:K324 (m) yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:K337 (m).

Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till bl.a. nyligen införda regler motioner avseende förändrat inkomstgarantisystem för f.d. riksdagsledamöter. Vidare avstyrker utskottet med hänvisning till gällande beslutsordning motioner om förändrat inkomstgarantisystem för f.d. statsråd. Slutligen avstyrker utskottet med hänvisning till pågående diskussion en motion om att inkomstgarantin inte ska omfattas av jobbskatteavdraget. Jämför reservation 3 (v).

Motionerna

Flera motioner tar upp frågan om förändring av systemet med inkomstgaranti för statsråd och riksdagsledamöter. Jan Ericson (m) föreslår i motion 2007/08:K271 tillkännagivanden om att inkomstgarantin för riksdagsledamöter (yrkande 1) och statsråd (yrkande 2) bör utformas för att skapa förtroende hos medborgarna. Enligt motionären kan det uppfattas som orimligt att man kan avstå från att återinträda i tjänst hos den arbetsgivare varifrån man tidigare varit tjänstledig och i stället kvittera ut en inkomstgaranti, och det kan även uppfattas som orimligt att man har möjlighet att kvittera ut en större inkomstgaranti genom att lägga ersättningar från sin nya arbetsgivare i eget bolag. Invändningar mot att avgångna riksdagsledamöter och statsråd kan välja att lägga nya inkomster i ett bolag och därmed fortsätta att erhålla full inkomstgaranti framförs även i motionerna

2007/08:K322 av Peter Hultqvist m.fl. (s) yrkandena 1 och 2, 2007/08:K366 av Eva-Lena Jansson och Ameer Sachet (båda s) yrkandena 1 och 2, 2008/09:K290 av Hans Hoff (s), 2007/08:K225 av Rolf Gunnarsson (m), 2008/09:K205 av Rolf Gunnarsson (m) och 2007/08:K414 av Ulf Holm (mp) yrkandena 1 och 2.

Marianne Berg m.fl. (v) föreslår i motion 2007/08:K363 att en parlamentarisk utredning ska tillsättas med uppdrag att föreslå hur riksdagen ytterligare kan förtydliga och skärpa reglerna för arvoden, pensioner och övriga ersättningar till riksdagsledamöter och statsråd. Det är enligt motionärerna rimligt att det finns en ekonomisk trygghet för dem som mister sina uppdrag efter fullgjort mandat, men när personer som åtnjuter dessa generösa ersättningar tricksar och lägger ned stor energi och uppfinningsrikedom för att skaffa sig ekonomiska fördelar utöver de tänkta utgör det en reell fara för landets demokratiska system. Ett sådant agerande undergräver förtroendet hos svenska folket och späder på det förakt som redan i dag finns för vissa politikernas agerande.

Christer Nylander (fp) föreslår i motion 2008/09:K209 att inkomstgarantin för riksdagsledamöter begränsas till maximalt ett år. Motionären framhåller principen att människor som kan förvärvsarbeta ska göra så. Inkomstgarantin bör fungera under en begränsad period som ett omställningsstöd för att underlätta en återgång till förvärvsarbete eller företagande.

I motion 2008/09:K394 av Margareta Pålsson och Margareta Cederfelt (båda m) anförs att rätten till inkomstgaranti för riksdagsledamöter ger ekonomisk trygghet under en övergångsperiod, för åter- eller omskolning till andra uppgifter, vilket de anser vara helt rimligt. Att vara försörjd av inkomstgaranti är dock inget arbete och bör således, anser de, inte omfattas av jobbskatteavdrag eller andra reformer riktade mot löntagare.

Gällande ordning

Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter

Vad gäller riksdagsledamöter finns regler om inkomstgaranti i 13 kap. lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter (ersättningslagen). Syftet med inkomstgarantin är enligt 1 § att skapa en ekonomisk trygghet för en avgående ledamot i den omställningssituation som uppstår när han eller hon lämnar riksdagen. Garantin är inte avsedd som en varaktig försörjning. Principen är att inkomstgarantin minskas med inkomster av anställning m.m. Av 13 § framgår att det här bl.a. är fråga om inkomst som är pensionsgrundande, sådan inkomst av anställning eller uppdrag utomlands som inte beskattas i Sverige och andra kontanta förmåner på grund av anställning eller uppdrag. Beslut om rätt till inkomstgaranti fattas enligt 2 § av riksdagsförvaltningen.

Våren 2006 beslutade riksdagen om skärpning av reglerna i vissa avseenden. Bland annat infördes en jämningsregel i 16 § som innebär att Riksdagens arvodesnämnd får besluta att rätt till inkomstgaranti inte före-

ligger eller att utbetalningen av inkomstgarantin ska minskas eller helt upphöra om en garantitagare förvärvsarbetar i väsentlig omfattning åt någon annan och inte tar ut skälig ersättning för detta arbete. I förarbetena anförde riksdagsstyrelsen att jämningsregeln ska ta sikte på den situation när en garantitagare förvärvsarbetar åt annan utan att uppbära skälig ersättning för detta arbete (framst. 2005/06:RS4 s. 69). Det kan röra sig om arbete i ett eget bolag eller ett bolag som ägs av en närstående. Bolagsformerna innebär att en inkomst kan skjutas upp genom att någon lön inte tas ut, trots att bolaget visar vinst och värdet på bolaget alltså ökar. Den f.d. riksdagsledamoten kan välja att vänta med att ta ut lön till efter den tid inkomstgarantin upphört och då ta ut lön till ett högre belopp. Om en närstående äger bolaget är det möjligt att i stället överföra inkomsterna på denne. För att möjliggöra ingripande mot sådana kringgåenden bör, anförde riksdagsstyrelsen, inkomstgarantin kunna minskas eller helt upphöra om garantitagaren arbetar åt annan och inte uppbär skälig ersättning för detta.

Inkomstgaranti för f.d. statsråd

För statsråd finns regler om inkomstgaranti i förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning (chefs-förordningen) samt i förordningen (AgVFS 2003:1 B 1) om inkomstgaranti och tjänstepension för statsråd. I den senare förordningen anges att den förra förordningen ska tillämpas med de tillägg och undantag som anges den senare förordningen. Enligt 5 § i den senare förordningen har ett statsråd inte rätt att uppbära statlig egenpensionsförmån eller inkomstgaranti för tid då statsrådsarvode eller avgångsersättning på grund av uppdrag som statsråd betalas ut. I övrigt finns inga tillägg eller undantag vad gäller frågan om minskning av inkomstgarantin, och för statsråd gäller således vad som i den delen är föreskrivet i chefsförordningen.

Av 10 § chefsförordningen framgår att inkomstgarantin ska minskas med inkomst av anställning eller något annat förvärvsarbete. Med inkomst av anställning och annat förvärvsarbete avses bl.a. inkomst som är pensionsgrundande, sådan inkomst av anställning utomlands som inte beskattas i Sverige och andra kontanta förmåner på grund av anställning eller uppdrag.

Inkomster som omfattas av jobbskatteavdraget

Den 1 januari 2007 infördes en skattelättnad för fysiska personer som har inkomster av anställning och aktiv näringsverksamhet (arbetsinkomster) i form av en skattereduktion, det s.k. jobbskatteavdraget. I 65 kap. 9 a § inkomstskattelagen anges vad som i sammanhanget avses med arbetsinkomst. Arbetsinkomstbegreppet omfattar bl.a. inkomster i form av löner, arvoden och andra ersättningar i pengar eller andra förmåner till en anställd samt sjuklön.

Som arbetsinkomster räknas också sådana ersättningar som inte kan betecknas som lön men som har sin grund i ett anställningsförhållande, t.ex. avgångsvederlag, inkomstgarantier, kompletterande ersättningar enligt kollektivavtal och arbetsrättsliga skadestånd (prop. 2007/08:22 s. 27). Regeringen har gjort bedömningen att särskiljande av dessa ersättningar från jobbskatteavdraget skulle, på motsvarande sätt som vid ett särskiljande av sjuklön, öka den administrativa bördan och kostnaden för arbetsgivare och i princip omöjliggöra för Skatteverket att kontrollera efterlevnaden av en sådan inkomstuppdelning (s. 30).

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade motioner om inkomstgarantisystemet för *riksdagsledamöter* var våren 2006 (bet. 2005/06:KU33 s. 10 f.). Motionerna gällde införande av avtrappningsregler under en tvåårsperiod efter utträdet ur riksdagen därefter behovsprövning samt en översyn av inkomstgarantisystemet utifrån de villkor som tillämpas på arbetsmarknaden beträffande tillsvidareanställda. Utskottet ansåg att det inte fanns behov av en ny översyn av systemet med inkomstgaranti och avstyrkte motionerna.

Utskottet har tidigare även behandlat frågor kring inkomstgarantisystemet för *statsråd*, senast hösten 2005 (bet. 2005/06:KU1 s. 62 f.). I de då aktuella motionerna föreslogs ett system med avtrappningsregler under två år efter avgången och därefter behovsprövning. Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till att det vid den aktuella tidpunkten inte fanns behov av en ny översyn av reglerna om inkomstgaranti för statsråd.

Utskottets ställningstagande

I flera motioner föreslås att inkomstgarantisystemet för f.d. riksdagsledamöter och statsråd bör ses över och ändras. Den situation som framför allt tas upp i motionerna är när en garantitagare kringgår reglerna för minskning av inkomstgarantin genom att inte ta ut lön för utfört arbete. Genom arbete i ett eget bolag eller ett bolag som ägs av en närstående kan garantitagaren skjuta upp en inkomst genom att inte ta ut någon lön, trots att bolaget visar vinst och värdet på bolaget alltså ökar. Garantitagaren kan i stället välja att vänta med att ta ut lön till efter den tid inkomstgarantin upphört.

Vad gäller inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter har som redovisats ovan systemet nyligen setts över. Översynen resulterade i en jämningsregel som förhindrar situationer som den ovan nämnda. De nya reglerna innebär att inkomstgarantin t.o.m. kan upphöra om garantitagaren arbetar åt annan och inte uppbär skälig ersättning för detta.

Vad gäller inkomstgaranti för f.d. statsråd beslutas enligt nuvarande ordning de aktuella föreskrifterna av regeringen. Det ankommer enligt utskottet därför på regeringen att själv avgöra om reglerna bör ändras så att de t.ex. motsvarar de regler som i dag gäller för riksdagsledamöter.

Med hänvisning till det ovan anförda och mot bakgrund av att de ekonomiska villkoren för riksdagsledamöterna nyligen setts över och ändrats i vissa avseenden avstyrker utskottet motionerna 2007/08:K225 (m), 2007/08:K271 (m) yrkandena 1 och 2, 2007/08:K322 (s) yrkandena 1 och 2, 2007/08:K363 (v), 2007/08:K366 (s) yrkandena 1 och 2, 2007/08:K414 (mp) yrkandena 1 och 2, 2008/09:K205 (m), 2008/09:K209 (fp) och 2008/09:K290 (s).

Vad gäller frågan om särskiljande av inkomstgaranti från jobbskatteavdraget har utskottet erfarit att det för närvarande inom riksdagen pågår en diskussion i den riktningen. Utskottet anser att resultatet av denna diskussion bör avvaktas och avstyrker motion 2008/09:K394 (m).

Vissa andra frågor avseende statsrådstjänsten m.m.

Tidskarantän för statsråd

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande motioner om tidskarantän för statsråd. Jämför reservation 4 (mp).

Motionerna

I motion 2007/08:K278 av Lennart Sacrédeus (kd) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda införande av karantänsregler för statsråd och statssekreterare. I motionen redovisas att riktlinjer på området har införts i andra länder och att det i Sverige finns karantänsbestämmelser för f.d. direktionsledamöter i Riksbanken. Motionären pekar på att sidbyten mellan politik och näringsliv kan rubba allmänhetens förtroende för politikerna och hänvisar till att konstitutionsutskottet under föregående mandatperiod i ett granskningsbetänkande anfört att det kan finnas anledning att pröva möjligheterna för tidskarantän.

Även i motion 2007/08:K368 av Sven Gunnar Persson (kd) föreslås ett tillkännagivande om utredning av karantänsregler för statsråd. Motionären anför att antikorrupsionsorganisationen Transparency International har påpekat att Sverige har otydliga regler på detta område samt att konstitutionsutskottet under innevarande mandatperiod på nytt markerat att det finns anledning för regeringen att pröva möjligheterna att vidta lämpliga åtgärder, t.ex. införande av en tidskarantän.

Gällande ordning

Enligt 6 kap. 9 § andra stycket regeringsformen får statsråd inte utöva allmän eller enskild tjänst. Han får inte heller inneha uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroendet för honom. Regeringsformens förbud mot att utöva vissa uppdrag gäller endast den som är statsråd, inte ett f.d. statsråd.

Utöver detta kan nämnas sekretesslagens (1980:100) och även insiderstrafflagens (2000:1086) regler med det straffansvar som reglerna innehåller.

Sekretesslagen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt i det allmänna verksamheten. Bestämmelserna avser förbud att röja uppgift vare sig det sker muntligen eller genom utlämnande av allmän handling. Enligt 1 kap. 6 § gäller förbud att röja sekretessbelagd uppgift för den som deltar i eller har deltagit i myndighetens verksamhet och därvid fått kännedom om uppgiften. En befattningshavare är skyldig att iaktta sekretess också sedan han lämnat sin befattning. Detta gäller givetvis oavsett om vederbörande avgår med pension eller övergår till någon annan allmän eller enskild tjänst.

Enligt 20 kap. 3 § brottsbalken döms den som röjer uppgift som han är pliktig att hemlighålla för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år.

Enligt 2 § insiderstrafflagen döms den som har anställning, uppdrag eller annan befattning som normalt innebär att han eller hon får kännedom om omständigheter som har betydelse för kursen på finansiella instrument, och som på grund härav fått insiderinformation för insiderbrott, till fängelse i högst två år om han eller hon för egen eller någon annans räkning genom handel på värdepappersmarknaden förvärvar eller avyttrar sådana finansiella instrument som informationen rör, eller använder informationen till att med råd eller på annat sådant sätt föranleda någon annan till förvärv eller avyttring.

Den som har anställning, uppdrag eller annan befattning som normalt innebär att han eller hon får kännedom om omständigheter som har betydelse för kursen på finansiella instrument, och som på grund härav fått insiderinformation och som obehörigen röjer sådan information, döms enligt 7 § insiderstrafflagen för obehörigt röjande av insiderinformation till böter eller fängelse i högst sex månader.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat frågan om tidskarantän för statsråd både inom ramen för sin granskning och i samband med motionsberedning. Våren 2007 avstyrkte utskottet en motion i ämnet (bet. 2006/07:KU11 s. 29). I sitt ställningstagande upprepade utskottet vad det tidigare anfört, nämligen att det kunde finnas anledning för regeringen att pröva möjligheterna att införa regler om tidskarantän för statsråd men att något initiativ från riksdagens sida med anledning av den behandlade motionen inte framstod som nödvändigt.

Övrigt

Enligt uppgift från Regeringskansliet har inga särskilda regler eller rutiner införts avseende tidskarantän för statsråd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare i fråga om tidskarantän för statsråd. Sekretesslagens och även insiderlagens regler med det straffansvar som reglerna innebär ger ett gott skydd för statens intressen när verksamhet i staten lämnas för tjänstgöring inom t.ex. näringslivet, men det kan inte bortses från att ett statsrådsuppdrag kan lämnas för en tjänst eller ett uppdrag som skulle kunna rubba allmänhetens förtroende för att ett f.d. statsråd utövat sitt statsrådsuppdrag helt utan hänsyn till kommande anställnings- eller uppdragsmöjligheter eller för att det f.d. statsrådet i sin nya anställning eller i sitt nya uppdrag inte får särskilda fördelar i kontakterna med företrädare för staten. Mot den bakgrunden kan det finnas skäl för regeringen att pröva t.ex. en möjlighet för en tidskarantän. Något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna 2007/08:K278 (kd) och 2007/08:K368 (kd) framstår dock inte som nödvändigt. Motionerna avstyrks.

Införskaffande av regeringståg

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om införskaffande av regeringståg.

Motionen

Karin Svensson Smith (mp) föreslår i motion 2007/08:K415 ett tillkännagivande till regeringen om att ett tågsätt ska införskaffas för transporter av statsledningen. Motionären framhåller bl.a. miljöomsorg som skäl för att göra detta och menar att det skulle ha ett stort miljöpolitiskt symbolvärde. Planeringen för ett sådant regeringståg bör utgå från nästa generation av snabbtåg. Med de svenska och utländska järnvägsinvesteringar som planeras kommer tågen, anför motionären, att kunna köra 1 500 km på tio timmar och från Stockholm nå både Bryssel och Kiruna.

Gällande ordning

Regeringskansliet har gett ut riktlinjer för tjänsteresor i Regeringskansliet (2004-09-08). Riktlinjerna gäller för alla anställda och uppdragstagare i Regeringskansliet och i kommittéerna under regeringen för tjänsteresor där Regeringskansliet ska stå för kostnaderna. I riktlinjerna anges bl.a. att alla resor i tjänsten bör planeras så att största möjliga hänsyn tas till miljön.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte ankommer på riksdagen att besluta om statsrådets färdmedel. Utskottet utgår från att resorna i möjligaste mån planeras med hänsyn till att minska miljöpåverkan och avstyrker motion 2007/08: K415 (mp).

Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker i förenklad ordning motioner som behandlats av utskottet tidigare under mandatperioden.

Motionerna

Flera av de nu aktuella motionerna rör frågor som utskottet under innevarande mandatperiod har behandlat i betänkande 2006/07:KU4 Riksdagens arbetsformer. Det gäller jämställdhetsfrågornas behandling i riksdagen, teckentolkning av riksdagens frågestunder, EU-flagga m.m. i plenisalen, riksdagsledamöters bisysslor, tjänstledighet från riksdagsuppdraget, riksdagsledamöters arvode, inrättande av riksdagshörna i Luleå och inrättande av ett stillhetsrum för ledamöter och tjänstemän i riksdagen.

Utskottets ställningstagande

I fråga om de motioner som rör ovan nämnda frågor har enligt utskottet inga nya omständigheter tillkommit som föranleder utskottet att omvärdera tidigare ställningstaganden. Utskottet avstyrker motionerna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Politisk mobbning, punkt 8 (v)

av Marianne Berg (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i reservationen om politisk mobbning. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:K401.

Ställningstagande

Medborgarna har rätt att ställa krav på att politiska debatter ska vara sakliga. När det gäller maktpositioner kan de som kämpar om dessa ofta bli förblindade. I viljan att övertyga om andras opålitlighet och sin egen förtäflighet kan debatten övergå till ren mobbning. Detta skadar förtroendet för de folkvalda och kan dessutom innebära arbetsmiljöproblem. Jag anser därför att riksdagsförvaltningen bör upprätta en handlingsplan mot politisk mobbning i riksdagen. Motion 2008/09:K401 bör därmed bifallas.

2. Lobbning, punkt 11 (mp)

av Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen och regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lobbning. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2007/08:K317, 2007/08:K326 och 2007/08:K340.

Ställningstagande

Det blir allt vanligare med professionella lobbyare, dvs. konsulter som hjälper sina uppdragsgivare att påverka politiska beslut. I flera parlament runtom i världen finns regler för lobbning. I Sverige saknas däremot lagreglering av verksamheten.

Lobbning ger riksdagen tillgång till fler vinklingar på problemen och därmed ett bättre beslutsunderlag. Samtidigt är det ett demokratiskt problem när principen för politiskt beslutsfattande inte bara är den representativa demokratin ”en person, en röst” – utan också lobbningens ”pengar köper politiskt inflytande”. Dessutom bedrivs lobbning alltför ofta i hemlighet, med dold avsändare. Bara ett fåtal av lobbarna redovisar öppet vilka uppdragsgivare som står bakom de lobbingskampanjer de driver.

Det måste bli tydligare vem som är avsändare av olika lobbingsbudskap, och professionella lobbyare måste också kunna ställas till svars för sin verksamhet. Regeringen bör därför snarast ta initiativ till en statlig utredning med direktiv att lämna konkreta förslag för att tvinga fram en ökad öppenhet och mer jämlika förutsättningar vid lobbning. Detta bör med delvis bifall till motionerna 2007/08:K317, 2007/08:K326 och 2007/08:K340 ges regeringen till känna.

3. Översyn av ersättningar till riksdagsledamöter och statsråd, punkt 14 (v)

av Marianne Berg (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om översyn av ersättningar till riksdagsledamöter och statsråd. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:K363.

Ställningstagande

Enligt Vänsterpartiet ska det finnas ett ersättningssystem som, inom rimliga gränser, kompenserar förtroendevalda för det eventuella ekonomiska bortfall de drabbats av när de representerar sina väljare. Dagens system är generöst vad gäller såväl arvoden till sittande riksdagsledamöter och statsråd som olika ersättningar efter fullgjort uppdrag. När personer som åtnjuter dessa generösa ersättningar tricksar och lägger ned stor energi och uppfinningsriktighet för att skaffa sig ytterligare ekonomiska fördelar utöver de tänkta utgör deras agerande en reell fara för landets demokratiska system. De riskerar genom sin girighet och moraliska luddighet att gemene man tappar tilltro till såväl det demokratiska systemet som de representanter som agerar utan egennyttan för ögonen.

Vänsterpartiet anser att det krävs en översyn av de regelverk som reglerar statsråds och riksdagsledamöters ekonomiska ersättningar i alla dess former samt en översyn av tillämpningen av regelverken. Detta bör ske i form av en parlamentariskt tillsatt utredning med uppgift att lägga fram förslag på hur reglerna för ersättningar ytterligare kan förtydligas och skär-

pas så att risken att någon ska kunna överutnyttja de olika systemen för ersättningar, pensioner och avgångsvederlag till riksdagsledamöter och statsråd minimeras.

Vad som anförts ovan bör med bifall till motion 2007/08:K363 ges regeringen till känna.

4. Tidskarantän för statsråd, punkt 15 (mp)

av Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om tidskarantän för statsråd. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:K278 och 2007/08:K368.

Ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat frågan om tidskarantän för statsråd både inom ramen för sin granskning och i samband med motionsberedning. Våren 2007 avstyrkte utskottet en motion i ämnet (bet. 2006/07:KU11 s. 29). I sitt ställningstagande upprepade utskottet vad det tidigare anförts, nämligen att det kunde finnas anledning för regeringen att pröva möjligheterna att införa regler om tidskarantän för statsråd. Något initiativ från riksdagens sida med anledning av den behandlade motionen ansågs dock inte nödvändigt.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har fortfarande inga särskilda regler eller rutiner införts avseende tidskarantän för statsråd. Därför finns det enligt min mening anledning för riksdagen att nu rikta ett tillkännagivande till regeringen om att sådana regler ska tas fram. Därmed bifaller riksdagen också motionerna 2007/08:K278 och 2007/08:K368.

Särskilda yttranden

1. Motionsinstitutet, punkt 4 (mp)

Mikael Johansson (mp) anför:

Den nuvarande ordningen med en mycket tidsbegränsad period för allmänna motioner gagnar inte riksdagsarbetet, samhällsutvecklingen, det demokratiska engagemanget och dialogen mellan folkvalda och ”folket”. Onödiga ”deadlines” gagnar ingen och orsakar bara onödig stress på bekostnad av kvaliteten. Omvärldsförändringarna är många och snabba. Inte minst det intensifierade EU-arbetet har stor påverkan på riksdagens arbete.

Jag anser därför att en allmän motionsrätt bör föreligga under hela riksmötet. En kontinuerlig motionsrätt medför att motioner kan väckas när det uppstår ett behov, vilket i sig kan föranleda åtgärder i rättan tid och att en fråga får den belysning och mediala uppmärksamhet som den förtjänar. Allmänhetens och intressegruppers möjlighet att aktivt söka föra en dialog med partier och ledamöter skulle också öka.

Ytterligare en fördel med en allmän motionsrätt under hela mandatperioden är att samtliga riksdagskanslier, såväl riksdagens egna som partikanslierna, ges en möjlighet att planera sin verksamhet över tid på ett annat sätt. Motionsfloden som sådan gynnar inte den tredje statsmaktens granskande funktion och inte heller det demokratiska engagemanget.

Något förslag om kontinuerlig motionsrätt behandlas dock inte i betänkandet och jag har således ingen anledning att reservera mig mot utskottets beslut avseende motionsinstitutet.

2. Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd, punkt 13 (mp)

Mikael Johansson (mp) anför:

Jag anser att det nuvarande inkomstgarantisystemen för f.d. riksdagsledamöter och statsråd är alltför generösa och bör göras om. Ett lämpligt nytt system vore att en inkomstgaranti med lämpliga avtrappningsregler utbetalades automatiskt under två år efter utträdet ur riksdagen och därefter enbart utifrån en behovsprövning. Ett sådant nytt system skulle effektivt kunna bryta ned bilden av politiker som särskilt välbemedlade och ge möjlighet till ett aktivt arbete mot det s.k. politikerföraktet.

Något förslag om att införa ett system av nämnda slag har dock inte behandlats i betänkandet och jag har därför ingen anledning att reservera mig mot utskottets beslut om inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd.

3. Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och statsråd – jobbskatteavdraget, punkt 13 (s)

Berit Andnor (s), Yilmaz Kerimo (s), Helene Petersson i Stockaryd (s), Billy Gustafsson (s), Phia Andersson (s) och Tone Tingsgård (s) anför:

Jobbskatteavdraget har varit föremål för behandling i skatteutskottet (t.ex. bet. 2007/08:SkU11). Socialdemokraterna har i samband med det uttalat som sin uppfattning att skattesystemet ska vara effektivt utformat samtidigt som det främjar rättvisa. Genom generellt inriktade åtgärder undviks snedvridningar av ekonomin och avgränsningsproblem. Utgångspunkten är att skapa så enkla, neutrala och likformiga skatteregler som möjligt.

Vi vill ha ett rättvist skattesystem utan skilda skattetabeller beroende på vilka typer av inkomster och ersättningar vederbörande har. Det är dock inte konstitutionsutskottets sak att lägga fram förslag till ändringar i inkomstskattelagstiftningen varför vi i detta betänkande inte föreslår någon åtgärd från riksdagens sida i frågan.

4. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 17 (v)

Marianne Berg (v) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 17. När det gäller motionsförslag om nivån på riksdagsarvodet m.m. (motion 2008/09:K225 yrkandena 1 och 2) och jämställdhetsfrågor i utskottsarbetet (motion 2008/09:A290 yrkandena 7 och 8) hänvisar jag till Vänsterpartiets tidigare ställningstagande i motsvarande frågor i betänkande 2006/07:KU4 (res. 2 och 3). När det gäller motionsförslag om riksdagsledamöters bisysslor (motion 2008/09:K218) hänvisar jag till den nu aktuella motionen.

Jag vidhåller de synpunkter som framförts i ovan nämnda sammanhang men avstår från att här ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:K204 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen beslutar att förtroendeuppdraget att vara ledamot i riksdagsstyrelsen inte ska ge ett extra arvode utöver det arvode som utgår till alla riksdagsledamöter.

2007/08:K208 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om hårdare regler för att väcka interpellationer.

2007/08:K209 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge möjlighet till tjänstledighet för den ledamot som tillfälligt vill återgå till sitt yrke.

2007/08:K215 av Marianne Berg m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att återkomma med ett tydligt regelverk för riksdagsledamöters bisysslor.

2007/08:K218 av Eva Flyborg (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa teckentolk vid riksdagens frågestunder.

2007/08:K224 av Ulf Holm (mp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett allmänt förbud för riksdagsledamöter att också ha ett annat arbete utöver sitt ordinarie riksdagsarbete.

2007/08:K225 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att politiker kan ta ut "avgångsvederlag" och s.k. inkomstgaranti trots att man har andra inkomster.

2007/08:K244 av Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att tidigarelägga riksmötets öppnande till mitten av augusti.

2007/08:K265 av Catharina Bråkenhielm (s):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en tydligare upphandlingspolicy för livsmedel till riksdagsrestaurangen.

2007/08:K271 av Jan Ericson (m):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om utformning av inkomstgarantin för riksdagens ledamöter för att skapa ett förtroende hos medborgarna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utformning av avgångsersättningen och inkomstgarantin för regeringens statsråd och ministrar för att skapa ett förtroende hos medborgarna.

2007/08:K272 av Lisbeth Grönfeldt Bergman (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra motionsinstitutet mer meningsfullt.

2007/08:K278 av Lennart Sacrédeus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda karantänsregler för statsråd och statssekreterare.

2007/08:K289 av Mats G Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att hänga upp EU-flaggan i plenisalen.

2007/08:K294 av Jan Ericson och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att den allmänna motionstiden i riksdagen bör förlängas till åtminstone en månad.

2007/08:K300 av Max Andersson och Helena Leander (båda mp):

1. Riksdagen beslutar att ändra lagen (1993:1426) med instruktion för riksdagens arvodesnämnd och lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter på ett sådant sätt att riksdagen fattar beslut om riksdagsledamöternas arvoden efter förslag från arvodesnämnden.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om riksdagsarvodets storlek.

2007/08:K312 av Anna Kinberg Batra m.fl. (m, c, fp, kd):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen låter se över möjligheten att inkludera en EU-flagga i kammarens utformning och utsmyckning.

2007/08:K317 av Lars-Arne Staxäng (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglera den lobbning som pågår mot riksdagens ledamöter.

2007/08:K322 av Peter Hultqvist m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om riksdagsledamöters avgångsvederlag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statsråds avgångsvederlag.

2007/08:K325 av Aleksander Gabelic (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att införskaffa FN- och EU-fanor till riksdagens plenisal.

2007/08:K326 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om upprättandet av regler för lobbyning i riksdagen.

2007/08:K340 av Allan Widman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om ökad öppenhet vid lobbyning.

2007/08:K341 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödet till ledamöterna ska utformas så att ledamötena disponerar hur stödet används.

2007/08:K343 av Annicka Engblom och Andreas Norlén (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om riksmötets högtidliga öppnande.

2007/08:K346 av Hans Wallmark (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett särskilt självstyrelseutskott vilket har att parlamentariskt bereda frågor som berör den kommunala kompetensen samt lagförslag som berör det kommunala självbestämmandet.

2007/08:K348 av Anne Marie Brodén (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa ett stillhetsrum för riksdagsledamöter och tjänstemän, i likhet med det meditationsrum som Dag Hammarskjöld införde i FN.

2007/08:K363 av Marianne Berg m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att komma med förslag på hur riksdagen ytterligare kan förtydliga och skärpa reglerna för arvoden, pensioner och övriga ersättningar till riksdagsledamöter och statsråd.

2007/08:K366 av Eva-Lena Jansson och Ameer Sachet (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera en förändring av reglerna för inkomstgaranti för riksdagsledamöter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera en förändring av reglerna för inkomstgaranti för statsråd.

2007/08:K368 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning angående karantänsregler för ministerrar.

2007/08:K381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagens ledamöter ska erbjudas utbildning i genuskunskap.

2007/08:K401 av Solveig Hellquist m.fl. (fp, v, m, kd, c, s, mp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en teknisk lösning i riksdagen i syfte att hindra besök på sidor på Internet som innehåller barnpornografi.

2007/08:K403 av Anti Avsan (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kvalitetssäkringssystem för enskilda motioner.

2007/08:K408 av Eliza Roszkowska Öberg och Sten Nordin (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillhandahålla lånecyklar.

2007/08:K409 av Eliza Roszkowska Öberg (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att utrusta ett konferensrum med videokonferensutrustning.

2007/08:K411 av Anna Tenje (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att efterlikna det amerikanska grundlagsskyddet.

2007/08:K414 av Ulf Holm (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen om arvoden till statsråden så att man inte ska kunna lägga inkomst i bolag och ta ut avgångsvederlag samtidigt.
2. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen lägger fram förslag till ändring i lagen om arvoden till riksdagsledamöter så att man inte ska kunna lägga inkomst i bolag och ta ut inkomstgaranti samtidigt.

2007/08:K415 av Karin Svensson Smith (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett tågsätt ska införskaffas för transporter av statsledningen.

2007/08:K416 av Walburga Habsburg Douglas och Elisabeth Svantesson (båda m):

2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU-flaggan ska användas i riksdagens plenisal jämte den svenska flaggan.

2007/08:K418 av Karla López (mp):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka arvoden för riksdagsledamöter till samma nivå som medelinkomsten bland förvärvsarbetare i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att kompensera riksdagsledamöterna för deras tunga arbetsbörda, inte med pengar, utan genom att ge dem bättre arbetsvillkor och semester.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att inleda en diskussion om hållbar konsumtion i samhället.

2007/08:Kr204 av Siv Holma m.fl. (v):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de frågor som berör spelverksamhet bör vara socialutskottets ansvar.

2007/08:A330 av Lars Ohly m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riksdagsstyrelsens åtgärder för jämställdhetsfrågor i respektive utskott.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsrevision av riksdagens utskottsarbete.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:K204 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen beslutar att det ges möjlighet till tjänstledighet för den ledamot som tillfälligt vill återgå till sitt yrke.

2008/09:K205 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att politiker kan ta ut ”avgångsvederlag” och s.k. inkomstgaranti – trots att man har andra inkomster.

2008/09:K209 av Christer Nylander (fp):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen återkommer med förslag till hur inkomstgarantin för riksdagsledamöter kan begränsas till maximalt ett år.

2008/09:K216 av Eva Flyborg (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa teckentolk vid riksdagens frågestunder.

2008/09:K218 av Marianne Berg m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att återkomma med ett tydligt regelverk för riksdagsledamöters bisysslor.

2008/09:K225 av Marianne Berg m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen låter utreda frågan om att nivån på arvudet bör knytas till 100 % av ett prisbasbelopp.
2. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen låter utreda frågan om att avskaffa extra ersättningar för uppdrag direkt knutna till riksdagsarbetet.

2008/09:K231 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att inför kommande mandatperiod utvärdera civilutskottets verksamhet i relation till de två tidigare utskotten bostad och lag.

2008/09:K241 av Hans Rothenberg (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att överföra beredningsområdena fiske samt jord- och skogsbruk från miljö- och jordbruksutskottet till näringsutskottet.

2008/09:K244 av Anna Kinberg Batra m.fl. (m, c, fp, kd):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen fattar beslut om att inkludera en EU-flagga i kammarens utformning och utsmyckning, senast till det svenska ordförandeskapet i EU, andra halvåret 2009.

2008/09:K290 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheter att pröva inkomstgarantin för statsråd.

2008/09:K294 av Anita Brodén (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att installera solceller på riksdagens tak.

2008/09:K299 av Fredrik Lundh (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en riksdagshörna i Luleå.

2008/09:K312 av Mikael Cederbratt och Jan R Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten till att bruka Stockholms ström för riksdagens elförsörjning.

2008/09:K324 av Karl Sigfrid (m):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen bör släppa egenutvecklad programkod som öppen källkod i de fall då det inte finns starka skäl däremot.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen bör ge externa intressenter möjlighet att göra uttag ur distributionssystemet, det system som i dag levererar mycket av informationen till riksdagens webbplats.

2008/09:K326 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att introducera en EU-flagga i riksdagens plenisal.

2008/09:K337 av Inger René (m):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen lägger fram förslag om att Sveriges riksdag redovisar arbetsgivaravgiften på lönebeskedet till sina anställda.

2008/09:K351 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrad placering av riksdagsledamöterna i kammaren.

2008/09:K354 av Carina Moberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nuvarande utskottsorganisationen ska utvärderas.

2008/09:K355 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla som arbetar i riksdagens utskott kallas "ledamöter av utskott".
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att ledamöter ska ha likvärdiga förutsättningar för sitt riksdagsuppdrag.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att ledamöter som har annat arbete utanför riksdagsuppdraget bör begära tjänstledighet helt eller delvis från riksdagsuppdraget.

2008/09:K357 av Lage Rahm m.fl. (mp):

1. Riksdagen beslutar att ändra lagen (1993:1426) med instruktion för riksdagens arvodesnämnd och lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter på ett sådant sätt att riksdagen fattar beslut om riksdagsledamöternas arvoden efter förslag från arvodesnämnden.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om riksdagsarvodets storlek.

2008/09:K375 av Cecilia Wigström i Göteborg och Karin Granbom Ellison (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att flagga med EU-flaggan i riksdagen.

2008/09:K378 av Sofia Arkelsten (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att avlägsna jordbruksfrågorna från miljöutskottet.

2008/09:K379 av Sofia Arkelsten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en modernisering av riksdagens voteringsförfarande.

2008/09:K381 av Anne-Marie Pålsson och Göran Lindblad (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ledamotsnära stödet ska omvandlas till en ledamotspeng, som ska betalas direkt till den enskilde riksdagsledamoten och inte som nu till partierna.

2008/09:K382 av Anne-Marie Pålsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka riksdagens makt och politiska inflytande genom att göra samtliga riksdagsgrupper till juridiska personer med egna organisationsnummer.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka riksdagens makt och politiska inflytande genom att införa regler för riksdagsgruppernas organisatoriska struktur.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka riksdagens makt och politiska inflytande genom att införa regler för hur det ekonomiska stöd som riksdagen årligen ger till partiernas riksdagsgrupper ska redovisas och att denna redovisning också ska ske till de enskilda riksdagsgrupperna.

2008/09:K391 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet för riksdagsersättare att praktisera i riksdagen.

2008/09:K394 av Margareta Pålsson och Margareta Cederfelt (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om riksdagsledamöters inkomstgaranti.

2008/09:K401 av Alice Åström (v):

Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagens förvaltning att upprätta en handlingsplan mot politisk mobbnings i enlighet med det i motionen anförda.

2008/09:A290 av Josefin Brink m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för arbetet med jämställdhetsfrågor i respektive utskott.
8. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsrevision av riksdagens utskottsarbete.